

08.681

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.

TAGAJÁNLÁSOK

1907-BEN.

KÉZIRAT GYANÁNT
AZ AKADÉMIA BELSŐ HASZNÁLATÁRA.

BUDAPEST,

HORNÝÁNSZKY VIKTOR CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVNYOMDÁJÁ

1907.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

ASBÓTH OSZKÁR I. tagot, a szláv nyelvek egyetemi ny. r. tanárát, rendes tagnak ajánlom. Asbóth Oszkárt a M. T. Akadémia 1892-ben választotta tagjai sorába. Tudományos munkásságát ez idő óta is ernyedetlen buzgósággal folytatta, nemcsak szaktudományának, a szláv nyelvészetnek, hanem a nyelvtudomány egyéb köreinek kérdéseivel is sikeresen foglalkozva. Asbóth nem írt nagy könyveket de értekezéseinek hosszú sorával nemcsak hazai nyelvészeink között vívott ki magának kiváló helyet, hanem külföldön is nagy elismerésre talált; így a szentpétervári tudományos akadémia csak a minap választotta meg tagjának. Tudományos vizsgálódásainak eredményeit egyrészt hazai folyóiratainkban (Akad. Értekezések, Nyelvtud. Közlemények, Nyelvtudomány, Magyar Nyelvőr, Magyar Könyvszemle), másrészt német nyelven (Archiv für slavische Philologie) és orosz nyelven (a szt.-pétervári akadémia kiadványaiban) tette közzé. Kutatásainak főtárgya a szláv nyelveknek a magyar nyelvre való hatása s erről szóló dolgozatai egyrészt a szláv nyelveknek mélyreható ismeretéről, másrészt a magyar nyelv fejlődésének — főleg hangtani szempontból való — alapos vizsgálatáról tanúskodnak. Ide tartoznak egyebek között — a I. taggá való megválasztása óta megjelent dolgozatai közül csak a fontosabbakat említve — a következők: *A szláv szók a magyar nyelvben.* Székfoglaló értekezés (Akad. Értek. 1893). — *Az ó-szlovén nyelv hazája* (Nyelvtud. Közl. 26. köt.). — *A szláv jövevényszók kora*; u. o. — *A szláv igék a magyar nyelvben*, Nyelvőr 25. (1896.) és *Az igeszók átvételéről*, u. o. 30. (1901.) — *A glagolita é és az ó-szlovén nyelv hazája*; NyK. 27. E. (1897.). — *A magyar nyelvbe került szláv szók átvételének helye és kora*; NyK. 30. k. (1900.). — Ily tárgyú kisebb közleményei: *Kalangya.* (Nyr. 28. k.); *Csín* (u. o.); *Csésze* (u. o. 31. k.); *Szuszék és hambár* (u. o.); *Zabola* (NyK. 32. k.); *Mostoha és eszkába* (Nyr. 32. k.); *Jegenye és rásza* (A Szilasi-féle Nyelvtud. Tanulmányokban 1905.) stb. Ide tartozik két nagyobb orosz nyelven megjelent értekezése is. De folyton éber szemmel kísérte a magyar nyelv hatását is; erről tanúskodik *Magyar o — szláv o* ez. nagyobb tanulmánya, Nyelvtud. Közl. 26. és 27. köt. (1896, 1897.); e dolgozat fontos eredményeiről v. ö. Szinnyei József

nyilatkozatát NyK. 27. k. 257. l. Ugyancsak a magyar nyelvnek a szomszéd nyelvekre gyakorolt hatásával foglalkozik *Az oláh nyelvbe átment magyar szók cz. értekezése*. NyK. 27. k. (1897.), a melyet külföldön is az erre vonatkozó kutatások kiinduló pontjául használnak (vö. Nyelvtudomány I. k. 149. l.). Becses adalékokat közölt *A német jövevényszókhöz cz. cikkeiben* is, Nyr. 26. k. (1897.). A szláv nyelvészet részletkérdéseiben való járatosságát az első horvát nyomtatványnak, az 1494-ben Zenggben nyomtatott glagolita miscskönyvnek részletes ismertetése bizonyítja (Wb. Könyvszemle IV., 1896. és Archiv für slav. Philologie 19. k.); ugyanezt tanúsítja szerb hangsúlyozott szövegeknek egy a szerb hangsúlyról szóló értekezéssel kísért kiadása (*Szerb chrestomathia*) 1896.). Hogy pedig a szláv nyelvészet körén kívül is mily alapos és kiterjedt ismeretei vannak, annak bizonyága az a fontos cikksorozat, mely *A magyar nyelv árja és kaukázusi elemei* czimen a Nyelvtud. Közl. 33. 34. és 35. kötetekben jelent meg (1903—1905). Említésre méltó, hogy Asbóth ez alkalommal a legfontosabb kaukázusi nyelvnek, a grúznek tanulmányozásához fogott s ebben annyira vitte, hogy egy 1903-ban megjelent grúz nyelvtan (*Dirr: Grammatik der modernen georgischen [grusinischen] sprache*) revizióját már ő végezhetné (vö. Nyelvtud. Közl. 34. k. 468. l.). Figyelemreméltó az is, hogy Asbóthnak Brockhaus kiadásában megjelent orosz nyelvtanáról (3. kiad. 1904.) — a melyet finn nyelvre is lefordítottak — oly elsőrangú tekintély, mint Delbrück, meleg elismeréssel nyilatkozik (*Syntax* I. k. 88. l.), Henry Sweet pedig ugyanazt mintaszerű nyelvtanul emliti (*The practical study of languages*. London, 1899. 139. l.). Sokoldalúságáról tanúskodik a *Nyelvtudomány cz.* akadémiai folyóiratban kifejtett szerkesztői munkássága is; az e folyóiratban megjelent dolgozatai közül *A szláv torokhangok változásai cz.* nagyobb értekezése említendő.

Asbóth Oszkárt itt vázolt tudományos munkássága alapján úgy hiszem, méltán ajánlhatom az akadémiai rendes tagságra. — Buda-pest, 1907 február 23. — **Petz Gedeon** l. t.

AZ I. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

BERCZIK ÁRPÁD l. tagot rendes tagnak ajánlom. Berczik 1888 óta levelező tagja Akadémiánknak, melynek legbuzgóbb munkásai közé tartozik: alig van az első osztály szépirodalmi alosztályának bíráló-bizottsága, melynek ő tagja ne volna és melyben tisztét lelkiismeretesen ne teljesítené. Irodalmi munkásságát nem szükséges részleteznem; ismeri azt minden művelt magyar ember, a ki neki számos derült óráért adósa. Újabban lelkesen felkarolta a magyar nyelv ügyét: tanulmányozza a népnek romlatlan nyelvét a hely színén, tart

előadásokat a magyar nyelv tisztasága érdekében, egészséges humorról támadja a fővárosi művelt köröknek idegen czafranggal eléktelenített nyelvét és teljes lélekkel s nem kicsinylendő sikerrel fáradozik e fontos föladat megoldásában. Rendes taggá megválasztásával a hivatott drámaíró, a kedves elbeszélő, a lelkes magyart és a buzgó akadémikust jutalmazzuk meg. — Budapest, 1907 febr. 10. — **Heinrich Gusztáv** r. t.

PASTEINER GYULA levelező tagot, a budapesti kir. m. tudományegyetem tanárát és művészettörténeti irodalmunk régi, jeles munkását rendes tagnak ajánlom. Akadémiánk Keleti Gusztáv ajánlására még 1890 májusában választotta levelező tagjai sorába s ezzel a képzőművészetek története s a műbírálat terén kifejtett gazdag és értékes tevékenységének adta meg az elismerést. Dr. Pasteiner Gyula azóta is derekas munkát végzett szaktudománya terén úgy az egyetemen, melyen immár három évtizednél hosszabb idő óta működik, mint az irodalomban. Folyóiratokban megjelent nagyszámú cikkei és értekezései a képzőművészetek elméletén s általános történetén kívül már azelőtt is sűrűen foglalkoztak hazai művészeti viszonyainkkal, lelkesen felkarolva lassan fellendülő képzőművészetünk érdekeit, ismertette és bírálva irányokat, törekvéseket, időszaki kiállításokat és egyes nagy művészi alkotásokat, újabban azonban mind nagyobb tért foglal bennük a magyarországi régibb művészet emlékeinek és fejlődéstörténetének vizsgálata. E tárgykörbe való korábbi értekezését: „A nemzeti elem a régi hazai művészetben“ (Művészi ipar 1886.) követte székfoglalója „Az építészet I. Mátyás király alatt“ (Budapesti Szemle 1893.), mely a történeti források adatai, a fennmaradt emlékek s a renaissancekori külföldi művészetfejlődés tanulmányai alapján fényt vet esúcsúsvéves építészetünk nevezetes korára. Másik akadémiai felolvasása: „XVIII. századi falképek Magyarországon“ (kivonatossan közölve az Akad. Értesítő 1896. folyamában) a hazai barokk festőművészet történetének beható vizsgálatokon alapuló, gondos rajza. Ilyen tanulmányainak összefoglaló közlésére szerencsés alkalmul szolgált az „Osztrák-magyar monarchia írásban és képen“, melynek köteteiben (Magyarország III., IV., V., VII.) megtalálható cikkei, főleg az: „Építészeti emlékek a Dunán túl“, „Építészeti emlékek Felső-Magyarországon“ és „Építészeti emlékek a magyar királyság megalakulása óta“ (déleleti Magyarországon) egész kis kötetű bővülve hazánk műemlékekben gazdagabb vidékeinek nevezetesebb építészeti, szobrászati, festészeti és iparművészeti kincseit ismertetik, új szempontokból, sok tekintetben önálló felfogással. E tanulmányokból, melyekben az ide tartozó anyagot jó részben együtt, rendszeres tárgyalásban találjuk fel, a magyarországi képzőművészet történetének határozott körvonalai domborodnak ki.

Dr. Pasteiner Gyula a mellett, hogy felolvasott és bírált, egyébként is résztvett Akadémiánk munkájában. Az archaeologiai bizott-

ságnak 1890 óta, az irodalomtörténeti és classica-philologiai bizottságoknak 1893 óta állandó tagja.

Rendes taggá választásával az Akadémia egy hosszú — immár 35 éves — írói pályája érdemeit méltányolná. Ez a pálya azonban koránt sincs lezárva. Dr. Pasteiner Gyulától, főleg a hazai művészet multját illetőleg még becses adalékokat várhatunk. — Jánosi Béla l. t.

PASTEINER GYULA budapesti egyetemi ny. r. tanárt, ki 1890 óta levelező tag, rendes tagnak ajánlom. Pasteiner Gyula kiváló érdemeket szerzett magának a magyar műtörténet körül. A magyar műtörténet oly tudományág, melyet nekünk magyaroknak kell megalapítanunk. Pasteiner évtizedeken át nagy szorgalommal és szakértelemmel gyűjtötte az erre való anyagot és semmi fáradságot nem kimélve, beutazta Magyarország nagy részét, mindenütt néha veszedelemmel is kutatva és a műemlékeket szemlélve. Ez az egyetlen helyes módszer, a magyar műtörténelem alapvetésére. Tanulmányainak eredménye az *Osztrák-magyar monarchia írásban és képen* cz. nagy műnek egész fejezetsorozatában jelent meg, melyek a magyar képzőművészetek történetének legalaposabb áttekintését adják. Magyar műtörténettel foglalkozik a szerzőnek fontos értekezése: *Az építészet I. Mátyás király alatt*, valamint az Akadémiai Értesítőben megjelent értekezése: *XVIII. századbeli falképek Magyarországon*. Remélhető, hogy Pasteiner Gyula nagy műben összefoglalja tanulmányait és megírja Magyarország műtörténetét. Úgy gondolom, hogy rendes taggá való megválasztása is buzdításul szolgálna Pasteinernek e fontos mű megírására, melynek hiánya tudományunkban nagyon érezhető.

Pasteiner Gyula a magyar műtörténeten kívül, a melynek köréből valók legfontosabb művei, a külföldit is ápolta. Különösen kiemelhető a renaissance nagy úttörőjéről, Mantegnáról írt tanulmánya (1901.) és a *képirásról* szóló általános irányú fejtegetésére. (*Athenaeum* 1892.) Pasteiner Gyula szerkesztette a *Görög Földön és Római világ* cz. két emlékkönyvet, melyet a magyar tanárok görög és olasz tanulmányútjukról írtak. (1895. és 1899.) Ő volt szerkesztője, egy ideig társszerkesztője a *Magyar Ipar* cz. folyóiratnak. — Riedl Frigyes l. t.

AZ I. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

PÁPAY JÓZSEF m. tud. akadémiai könyvtartisztet és a M. Nyelvtud. Társaság jegyzőjét levelező tagnak ajánlom. Pápay József a finn-ugor nyelvtudomány terén már eddig is figyelemre méltó eredményes irodalmi munkásságot fejtett ki, úgy hogy levelező taggá választásával Akadémiánk elismerése nemzeti tudományunk jeles munkását érné. Pápay József rokon nyelveink közül az osztják

nyelvnek szakavatott művelője. B. e. Zichy Jenő gróf harmadik ázsiai utazásának volt a nyelvész-szakértője s ez alkalommal két éven át tanulmányozta Oroszországban egyrészt rokon nyelveink közül az osztjákot, másrészt a velünk egykor érintkezésben volt török nyelvek közül a csuvaszt. Mielőtt azonban útra kelt volna, már itthon elkészítette uti tervét. Mint a finn-ugor nyelvtudománnyal foglalkozónak már tanulmányai legelején éreznie kellett, hogy rokon nyelveink közül a legkevesebb pontos, megbízható anyag az osztják nyelv köréből áll tudománya rendelkezésére. Pedig a magyar nyelvtudományra a vogul mellett az osztják nyelv a legfontosabb, mert legközelebbi rokon nyelv. S hozzá az anyag sincs mind közzétéve, a mit eddig a kutatók összegyűjtöttek. Az úttörő Reguly Antal osztják gyűjtése kiadatlanul, megfejtetlenül hevert az Akadémia könyvtárában, mert nem akadt vállalkozó, ki a helyszínen megtanulja azt az osztják nyelvjárást, a melyet Reguly Antal tanulmányozott s a melyben gyűjtései fel vannak jegyezve. Pápay József eltökélte magában, hogy az lesz a célja, hogy egyrészt a Reguly-féle anyag megfejtésének eszközeit megtanulja s majdan ez anyagot a tudománynak hozzáférhetővé teszi, másrészt, hogy újabb, saját helyszíni gyűjtéseivel ismereteinket az osztják szókészlet, az osztják nyelvtan terén növeli, gyarapítja.

Hogy e kettős cél: Reguly hagyatékának megfejtése, újabb osztják anyag gyűjtése, mily szépen oldotta meg, mutatja az a vaskos kötet, melynek czime: „Osztják népköltési gyűjtemény“, valamint a „Nyelvtudományi Közlemények“ legújabb évfolyamában (XXXVI.) meginduló „Északi osztják nyelvtanulmányok“ cz. nagyobb szabású közlése. S e kettős cél elérése Pápay Józsefnek azért sikerült, mert fáradságot nem kimélve, egészségét kockáztatva, egy teljes esztendő (1898) töltött Obdorszkban és Berjozovban, tehát azokon a vidékeken, a hol azok az osztják nyelvű népek laknak, kiknek nyelvén vannak lejegyezve a Reguly-féle gyűjtések. S ezen tanulmányai keretében adta ki Pápay Reguly térképét, az első tudományos térképet az ázsiai Ural-vidékről.

Pápay tudományos utazásainak eredményeit nem rég kezdte közölni, bár nyelvészeti cikkeket 1895 óta ír; e közlésekben is rendszeresen halad előre, s remélhetjük, hogy tudományunknak nem soká osztják nyelvtant, osztják szótárt is fog nyújtani. E nehéz és fárasztó munkásságában legyen kísérője Akademiánk elismerése: levelező taggá választása, melyet eddigi munkásságával is bőven megérdemelt.

Pápay József következő műveket írt:

1. Osztják Népköltési Gyűjtemény. Az osztják nép hitvilágára vonatkozó hősi énekek, istenidéző igék. Bevezetésül Reguly emlékezete, hagyatékának földolgozói és az osztják népköltés ismertetése. (Zichy Jenő gróf Harmadik ázsiai utazása V. kötet. Magyarul és németül. Budapest-Leipzig, 1905. 4° LXXXII. 284 l.)

2. Nyelvészeti tanulmányutam az éjszakai osztjások földjén. Különlenyomat a „Budapesti Szemle“ 1905. évi 345. számából. Budapest, 1905. (8° 1—44 l.) Fölvasta a Magyar Tudományos Akadémia I. osztályának 1905 május 1. és 22-én tartott üléseiben. Kivonatban is megjelent az Akadémiai Értesítő XVI. évf. 455—472. l.

3. Reguly Antal emlékezete. Nyelvészeti hagyatékának földolgozása alkalmából. Budapest, 1905. Kiadja a Magyar Nyelvtudományi Társaság. Megjelent a Magyar Nyelv I. évf. 97—109 és 140—160 l.

4. Az osztjások földjén. Különlenyomat a „Földrajzi Közlemények“ XXXIV. kötetének 3. és 5. füzetéből, Budapest, 1906. (8° 1—34 l.)

5. Im Lande der Nord-Ostjaken. Megjelent a Földrajzi Közlemények „Abrégé“ cz. melléklapjában és különnyomatban is. Budapest, 1906. (1—28 l.)

6. Reguly Antal urali térképe. Különlenyomat a „Földrajzi Közlemények“ 1906. évf. XXXIV. kötetének 9. füzetéből. Budapest, 1906. (8° 1—22. l.) Ennek rövid német kivonata megjelent az „Abrégé“-ben XXXIV. köt. 168—174. l.

7. Komló. (Szófejtés cultur-históriai alapon.) Magyar Nyelvőr 24. évf. 465. l.

8. Egy dunántúli nyelvjárássziget. (Kocs község nyelvjárása.) U. o. 25. évf. 207. l.

9. A jelentésfejlődésnek egy érdekes példája. U. o. 26. évf. 154. l.

10. Északi osztják nyelvtanulmányok. (Első közlemény.) Nyelvtudományi Közlemények XXXVI. köt. 345—398. l. Ugyanebből második közlemény már sajtó alatt van.

11. Szily Kálmán és Gombocz Zoltán társaságában 1907-től fogva szerkeszti a „Magyar Nyelv“ cz. folyóiratot.

12. Ezeken kívül még kisebb nyelvészeti cikkeket irt a Magyar Nyelvőr 24—27. évfolyamaiba, ilyenek: Még egyszer „ivad“ (24:426), superlát (24:578), A lesz mint időképző (25:513), A strike, sztrájk magyarosodása (25:315), A relativ mondat igemódja (25:570), A -be rag történetéhez (26:36), Sió, Tokaj, Tárkány (27:366), továbbá irodalomtörténeti értekezést és könyvismertetést a Philologiai Közlönybe, tárczacikket (Körösi Csoma Sándorról) a Budapesti Hirlapba. Budapest, 1907 február 27-én. — **Melich János** lev. tag.

TOLNAI VILMOS dr.-t, az Erzsébet-iskola tanárát, a M. T. Akadémia nyelvtudományi bizottságának segédtagját levelező tagnak ajánlom. Tolnai Vilmos több mint másfél évtized óta buzgó művelője a magyar nyelvtudománynak és irodalomtörténetnek. Számos kisebb-nagyobb dolgozatot irt, s ezek közül álljanak itt a következők:

1. *Nyelvészeti dolgozatok*: a) *értekezések és kisebb cikkek*: A mondat meghatározása (M. Nyelvőr XX.). A -nő, -né használata (u. o. XXI.). Külföldi magyarok. A szekér részei (u. o. XXIII.). Székfü. Szólásmagyarzatok. Vándormagyarok. Csúfolódások. Laikus nyelv-

vészkeedés. Csiga-csikós. Samu nadrágja. Békasó (u. o. XXV.). Patália. Káposzta. A villámlás rokon szavai (u. o. XXVI.). Cserben hagy. A német-magyar szótárhoz. Fél szem-egyszem. Baraczk, kajszin. Sajka. Esse. Nagypipájú, kevés dohányú. Milling (u. o. XXVII.). Személynevek mint köznevek. A régi magyar jogi nyelvből. Barczafalvi Szabó Dávid szógyártásainak első bírálata. Lappantyú. Bencze. Követ fuj. Isten vele. Máza, mázás-szekér; számár. Kaszatömlőcz. Mondva csinált. Melák. Herkópáter. Szállók az úrnak (u. o. XXVIII.). Kalmár György nyelvújító törekvései. Kaszapince. Rómába utazik. Melák. Szállók az úrnak. Beythe András följegyzései. Kőpönyegforgató (u. o. XXIX.). Éljen! Vivát! A népnyelv idegen szavai. Kikezd. Levéltár. Kezel. Folyókról nevezett kutyák. Egy követ fújnak. Kölesmadár. Kigyókő, békakő (u. o. XXX.). Philoxenos: Petitio a magyar intelligentiához. Szálló igék: Nyelvében él a nemzet. Meghalt Mátyás király. Herkópáter. Extra Hungariam non est vita. Kenyerének javát megette. Szeget szeggel. A magyar katonai műnyelvről. Nyelvújítási adatok. Szólásmagyarázatok: Káptalan. Karón varjú. Kötve hiszem. Csalánba nem üt a mennykő. Tanulj tinó. Egy gyékényen árulnak. Kirántották alóla a gyékényt. Újrat húz. Bir. Azsag. Kákompilli. Etelka. Koldus. Forrás. Hafafi. Gömb. Kereskedelmi nyelvünk magyarsága (u. o. XXXI.). Könyörgöm alássan. Sőhajok hídja. Nyelvújítás. Vágány. Kinéz. Nyíl, megnyilaz. Extra Hungariam. Szólásmagyarázatok: szalma, széna. A paprika és a Paprika Janesi. Adatok az -ít képzőhöz. A sakk és a billiárd műszavai. A „magyar géniuszt“ történetéhez (u. o. XXXII.). Adami Mihály magyar nyelvtanáról. Szólásmagyarázatok: A tizenkettedik órában. Kapuzás előtt. A Debreczeni Grammatika és az elvonal. Adatok a nyelvújításhoz. Adatok a ž hanghoz. Magyarén, Ungarn. Ker, kör, kür, tűr. Melák. Tájsszókról (u. o. XXXIII.). A magyar katonai műnyelv. Orránál fogva vezet. Viganó. Léptem napja. Mestersházy Péter jegyzőkönyve (u. o. XXXIV.). Egynehány számadat a hangokról és betűkről. Burgundia, Kandia, Tabán, Velenceze, Bécs. Publikán-szín (u. o. XXXV.). Faképnél hagy (Ethnographia VIII.). Fügét mutat (u. o. XV.). Önt, ötlík, ömlík (Nyelvtud. Közlemények XXXV.). Bús és családja. Sütivaló (Magyar Nyelv I.). Szólásmagyarázatok: Se pénz, se posztó. Holt pontra jut. Hátra van még a fekete leves (u. o. II.). Koholt nyelvelmékek: A gellei imádságos könyv. I. Andráskorabeli imádságok. Literáti Nemes Sámuel koholmányai. A túróczi fakönyv. A rohonci kódex. Somogyi Antal énekei. A Karaesay-kódex (Tóth Béla: Magyar Ritkaságok czimű könyvében. 1899.). — b) önállóan: Magyarító Szótár. A szükségtelen idegen szavak elkerülésére. A M. T. Akadémia nyelvtudományi bizottságának megbízásából és közreműködésével. Bpest. Hornyánszky Viktor. 1900. — c) ismertetések és bírálatok a Magyar Nyelvőrben, Nyelvtudományi Közleményekben, Egyetemes Philologiai Közönlönyben, Hivatalos Közönlönyben.

2. Irodalomtörténeti dolgozatok: a) értekezések és kisebb közlemények: Kleist Senecája Kisfaludy Sándornál (Egy. Phil. Közl. XIV.).

Adalék Zrinyi Szigeti Veszedelemének forrásaihoz (u. o. XV.). Gyöngyössi János (u. o. XVI.) Maître Pathelin és XVI. századi német alakjai (u. o. XVII.). Az „Ephesusi Matrona“ legújabb alakja (u. o. XIX.). A bolygó zsidó irodalmához (u. o.). Tót bábjáték Faustról (u. o. XX.). A pozsonyi Lyceum anyakönyveinek irodalomtörténeti adatai (u. o.). Az „Ephesusi Matrona“ irodalmához (u. o.). Döbrentei Gábor hagyományai (u. o. XXI.). Berzsenyi Dániel „A magyarokhoz“ cz. ódájához (u. o. XXII.). Arany János „Szondi két apródjának“ egy kifejezése (u. o. XXIII.). Ráday Gedeon egyik verséhez (u. o.). Gyöngyössi János egyik verséről (u. o. XXIV.). Arany János az „eposzi hitelről“ (u. o. XXV.). Széljegyzetek Arany Jánoshoz : Bolond Istók. Tetemre hívás. Arany János angol könyvei s a Walesi Bárdok. Toldi Estéje (u. o.). Adalékok Arany János forrásaihoz : I. Szent László és Toldi Estéje keletkezésének időrendje. II. Endre királyfi (Irod. Közlem. XII.). Madách egyik sorához (E. Phil. Közl. XXVII.). Zrinyi Miklós és Petronius Arbitor (u. o.). Arany János Szondi két apródjának forrásaihoz (u. o.). Arany János Toldi Szerelme XII. é. n. 30. versszakához. (u. o.). Toldi Miklós fegyvereiről (u. o.). Arany János Pázmán lovagjának forrása (u. o.). Jókai Mór Kárpáthy Zoltánjának XVIII. fejezetéhez (u. o. XXVIII.). Rómeo és Júlia mondája (u. o.) Arany János és Decsy Sámuel Osmanographiája (u. o.). Szent László és Deák Balázs (Ethnographia XV.). Arany János Toldi Szerelmének forrásaihoz (Egy. Phil. Közl. XXIX.). Arany János Losonczy Istvánjának forrása (Irod. Közl. XVI.). Tompa Mihály és a Polgári Lexicon (Egy. Phil. Közl. XXX.). — b) *ismertetések és bírálatok* az Egy. Phil. Közönyben a XIX. kötettől fogva.

3. *Verstani dolgozatok*: A leoninus. Tanulmány az irodalom és verstan köréből. Bp. 1892. Franklin-Társ. — Csokonai Vitéz Mihály verstani nézetei. A bpesti ev. főgimnázium 1899-i értesítőjében és különny. — Magyar Verstan. Góbi Imre „Stiliztika és Verstan“ cz. tankönyvében 4. kiad. 1899. 5. kiad. 1902. Bpest, Franklin-T. — Négyesy László: Verseghy mint versíró (Egy. Phil. Közl. XV.). Alexandrinus és Zrinyisor (u. o. XIX.). Friedrich Kauffmann: Deutsche Metrik. [Megjegyzések a rhythmus lényegére] (u. o. XXII.). A cyclikus és irrationalis lábak időértékéről a magyarban (u. o. XXIII.). Időmértékes és hangsúlyos verselés (M. Nyelvőr XXVII.).

4. *Vegyes dolgozatok*: A tiszafáról (Ethnographia X.). A kigyó-kőről (Najá-Kallu) (u. o. XII.). Adalék a magyar természetrajz nyelvéhez (M. Nyelvőr XXI.). Beythe András följegyzései (régii növénynevek) (u. o. XXIX.). Magyarország madárfajainak elnevezései (u. o. XXVII.). A ragadozó madarak magyar nevei (u. o. XXXIII.). A paprika története (Tóth Béla: Magyar Ritkaságok cz. könyvében. 1899.) Régi lóorvosságok: Mesterházy Péter jegyzőkönyvének szövege. (Állatorvosi Lapok. 1906.). Gyermekjátékok (Ethnographia IX.). Nagyfalusi babonák (u. o. X.). A vereseny (u. o. XI.). Rostavetés. Ünneprontók (u. o. XIV.). Néprajzi adatok Dugonics Etelkájában (u. o. XV.)

Karthago-féle birtokszerzési, mondák (u. o.). A kosci (Tóth Béla: Magyar Ritkaságok cz. könyvében. 1899.).

Megemlítő még, hogy résztvett több szótári munkálatban és 1898 óta gyűjtője az Akadémia Nagy Szótárának.

Ezen többoldalú és igen érdemes munkássága alapján melegen ajánlom a megválasztásra. — Szinnyei József r. tag.

A II. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

Dr. FRAKNÓI VILMOS rendes és ig. tagot tiszteleti tagnak ajánljuk. Köztiszteletben álló egyénisége és a hazai történettudomány terén szerzett hervadhatatlan érdemei felmentik az ajánlókát ajánlatuk bővebb indoklásától. Fraknói Vilmos 1870 óta tagja Akadémiánknak; tizenegy évig töltötte be a főtitkári tiszteletet, három éven át volt Akadémiánk másodelnöke. Történetírói széleskörű munkásságát, melylyel termékenységre és eredményekre nézve alig versenyezhet valaki, új adatok ezernyi gazdagsága, merőben ismeretlen történelmi lelőhelyek felfedezése és kiaknázása s a feldolgozásban formai szépségre való törekvés jellemzik. Neki köszönhetjük, hogy a külföldi, kivált olaszországi levéltáraknak hazánk történetére nézve oly gazdag anyagát megismertük. Érdemei között a legnagyobbak egyike, hogy mikor XIII. Leo pápa 1880-ban a Vatikán titkos levéltárát a történelmi kutatás számára megnyitotta, az elsők egyike volt, ki módot keresett és talált arra, hogy abból a nagy nemzetközi versenyből, mely akkor a világ történetírói közt megindult és őket Rómába vonzotta, hazánk is becsületesen kivége a maga részét. Mindezen nemzeti és tudományos nagy szolgálatok iránt az Akadémia a legméltóbban rója le osztatlan elismerése adóját, ha tudományos életünk ez országszerte közbecsülésben álló alakját tiszteleti tagjainak sorába iktatja. — Budapest, 1907 febr. 25-én. — Berzeviczy Albert tiszt. t., Csánki Dezső r. t., Fejérváry László r. t.

Dr. THALY KÁLMÁN rendes tagot, ki 1864 óta, tehát 43 éve tagja, 1880 óta, azaz 27 éve pedig rendes tagja, s újabban egyszersmind osztályelnöke is Akadémiánknak, tiszteleti tagnak ajánljuk. Közel félszázados akadémiai tevékenység áll tehát előttünk és több mint félszázados szakadatlan tudományos és írói munkálkodás eredményeit foglalhatjuk össze. Tudományos pályája, melyet különösen a Thökölyek és Rákócziak korának szentelt, mindnyájunk előtt ismeretes. A köz- és magánlevéltárakban, kül- és belföldi gyűjteményekben végzett szünetlen kutatásai, utazások és a helyszínen tett mindenoldalú megfigyelései alapján bámulatos tömegét hordta

össze az ezen, eddig meglehetősen homályos korra vonatkozó ismeretlen kútfőanyagoknak; műveinek fényes sorozata s kisebb-nagyobb tanulmányai pedig kitűnő írói feldolgozásban tárják fel előttünk e korszaknak a szabadságért való küzdelemben, századokra kiható eseményekben, dicsőségben és szenvedésben annyira gazdag történetét. De Thaly nem csupán mint tudós írja, alaposan és szépen e történelmi műveit, hanem mint ember, mint hazafi és költő át is éli, lelkében örökké megelevenedve látja, sőt közpályáján a nemzetnek mai, itt-ott sajnós, már kosmopolitismusra hajló életébe és gondolatvilágába is átültetni igyekszik e kor nemzeti eszményeit s kiváló alakjainak, hőseinek cultusát. E tudományos, írói és emberi eredményekben és erényekben egyaránt gazdag, következetes és harmonikus életpálya minden tiszteletre méltó; s az Akadémia szerény nézetünk szerint csupán az alkalommal él, ha e kiváló tagjának, eddig nyújtott elismerései után tiszteletét ez ajánlás elfogadása által is kifejezi. — Budapest, 1907. febr. 25-én. — **Berzeviczy Albert** t. t. — **Csánki Dezső** r. t. — **Fejérpataky László** r. t.

A II. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

BALLAGI GÉZÁT, a ki 1888 óta az Akadémia levelező tagja, rendes tagnak ajánljuk. Azóta folyton fokozódó sikeres buzgalommal műveli hazánk politikai történetének politikai, közjogi, közgazdasági es publicistikai irodalomtörténetének mezejét. E szakokba vágó dolgozatai részint folyóiratokban, részint önállóan jelentek meg. Legnagyobb munkája „A nemzeti államalkotás kora“ cím alatt jelent meg az Athenaeum kiadásában (nagy 8-r., 724 l.), melyben az 1815—1847. évek közt lefolyt korszak politikai történetét egészen új szempontokból, jórészt új levéltári adatok alapján dolgozta fel. Erre vonatkozólag Akadémiánk egyik bíráló-bizottsága 1905-ben a következőket mondja jelentésében: „Ballagi Géza vaskos kötetében éles ítélőtehetségre valló felfogással, merőben új levéltári anyag felhasználásával az 1815—1847. közötti korszak történetét foglalta össze. Hogy mennyit haladt történetírásunk azóta, hogy Horváth Mihály a Huszonöt év történetében ugyane korszaknak adta képét, erre fényes tanubizonyság Ballagi Géza nagy műve, mely a szellemi mozgalmakban gazdag kor történetét teljesen új s az igazságnak megfelelő világításban tárja elénk“. Ezenkívül önálló munkáinak hosszú sorából — az aktuális kérdésekkel foglalkozókat mellőzve — megemlítjük a következőket: „Az 1839/40. országgyűlés visszhangja az irodalomban“; „A protestáns patens és a sajtó“: „Az 1848. XX. törvényzikk a történelem világánál“ stb. Mindegyik az illető kor politikai történetében s politikai és államjogi irodalmához szolgált adalékokat, tehát mintegy folytatását és kiegészítését képezi „A politikai irodalom

Magyarországon 1825-ig" című régibb rendszeres művének. Ilyen jellegű dolgozatok emlékbeszédei is idősb báró Vay Miklós, Szűcs István akadémiai tag és mások felett. Közgazdasági dolgozatai folyóiratokban láttak napvilágot, kivéve az Akadémia megbízásából írt s önállóan megjelent művét: „Zemplén megye közigazdasági és közművelődési monografiájá"-t. Többévi levéltári és másnemű kutatásainak eredményét képezi sajtó alá teljesen kész, szintén nagyterjedelmű, két kötetre tervezett legújabb műve: „Névtelen és álnevű magyar publicistika a censura történetével kapcsolatban 1780—1906". Kiemelendőnek tartjuk végül, hogy Ballagi Géza Akadémiánk munkálkodásában mindig szorgalommal vett részt, de különösen becses szolgálatokat tett és tesz annak azóta, mióta állandóan a fővárosban lakik, s megbízásait, bármily terhesek legyenek is, mindenkor teljes készséggel és odaadással végzi. Csaknem két évtizedes ilyen levelező tagság után Ballagi Gézát a megüresült rendes tagsági helyek egyikére ajánljuk. — Budapest, 1907. febr. 16. — **Kautz Gyula** r. t. — **Gaal Jenő** l. t.

VARGHA GYULA l. tagot rendes tagnak ajánljuk. Vargha Gyula 1892-ben választatott meg a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává és ezen kitüntetés csak fokozta tudományos becsvéjét és érdemes munkásságát. Önálló nagyobb műve: „A magyar hitelügy és hitelintézetek története" mintegy 50 nyomtatott íven 1896-ból, ezen a téren elsőrendű forrás tekintélyével bír. Számos kisebb munkáit nem említve, csak tudományos tevékenységének legfőbb mezején, a központi statisztikai hivatalban kifejtett működésére utalunk, mely hivatalnak évek hosszú sora óta legkimagaslóbb tudományos oszlopa, végül 1901 óta igazgatója is. Új állásában neki köszönhető a nyolcz vaskos kötetre terjedő nagy népszámlálási munka, mely kiváló tudományos érzékkel megválasztott anyagának nagy gazdagságával messze fölülmúl nemcsak minden korábbi hazai népszámlálási munkát, hanem a legtöbb nagy külföldi hivatal hasonló munkáit is bőségben és becsben messze meghaladja. A magyar statisztikai hivatal már korábban megszerzett jó hírneve az ő vezetésé alatt tudományos tekintélyében még inkább gazdagodott. — Budapest, 1907. február hó 27. — **Kautz Gyula** r. t. — **Láng Lajos** r. t.

A II. OSZTÁLY A) OSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. POLNER ÖDÖN kir. táblai bírót, címz. egyetemi rendkívüli tanárt lev. tagnak ajánlom.

Közjogi tudományunknak gondos, termékeny, eredeti művelőjére bátorkodom a t. Akadémia figyelmét irányozni.

Dr. Polner Ödön, hogy e szakunk medrét mélyíthesse, monographikus irányban folytatja munkásságát s lankadatlan buzgalommal tárgyának legkeményebb rétegeire veti magát.

A mi dr. Polner Ödön munkásságát különösen becessé és eredetivé teszi, az a jogtörténelmi és szoros jogdogmatikai irányok egyesítése, a hazai intézményeknek az alaposan ismert külföldi joggal összevetése, főképen azonban a törekvés, a közjogi elméletet, a közjogi magyarázatot megtisztítani a politikai opportunitásnak és etikai kötelességszerűségnek az életben nagyon is ható s a közjoggal összeolvadó tényezőitől, hogy ekként világossá váljon, minek van az államban szoros jogi ereje, mi az időleges helyzetnek parancsoló kívánalma, mi az erkölcsnek legmagasabb követelménye. Polner e törekvését siker is koronázta. Nincs írónk, a ki a legtisztább jogban, a magánjogban kialakult jogi kategóriákkal a közjog bonyodalmaiba úgy bevilágított volna, mint ő.

Már első munkája, melylyel 16 éve az irodalom terén megjelent (Magyarország és Ausztria közjogi viszonya történeti kifejlődésében és jelen alakjában. Budapest, 1891. 219 lap) előbbre vitte közjogi tudományunkat, fölhasználva az európai közjogi tudomány fejlődését a tárgyalt viszony megvilágítására, új szempontok szerint méltatva az 1526 után keletkezett közös intézményeket.

Szoros jogi módszerének jogi elemző képességének kiváló terméke a Jogi Szemlében, de külön is megjelent munkája: A végrehajtó hatalom a magyar alkotmányban. 1893. Budapest. 94 l.

A választói jog mivolta. Budapest, 1901. 52 l. — Tanulmányok a magyar parlamenti jog köréből. Budapest. 1902. 123 l. — A pragmatica sanctio és a házi törvények. Budapest, 1902. 54 l. — című monographiákban következetesen és új eredményekre jutva folytatta módszerét, sohasem mellőzve a jogtörténelmi tényeket, őket azonban nem okozati fejlődésükben, hanem a jogi dogmatika vegyi elemzésének eszközeként használva. E vegyi elemzéssel azt hisszük, sikerült Polnernek a magyar közjog egyik újabbán ismét fölkapott kategóriáját, az úgynevezett államalkotó szerződéseket a magyar közjog világából kivégni, azok összeférhetetlenségét közjogunk elméleti alapjával, a szent korona jogával kimutatni. Polnernek e jog- és irodalomtörténetileg, valamint dogmatikailag nagybecsű jogi elemzése az Athenaeum 1902-i folyamában (213—226, 344—360, 477—491 l.) jelent meg.

Nem terjeszkedem ki tovább Polner Ödönnek számos kisebb irod. munkájára, ki kell azonban emelnem, hogy az egyetemen 1895 óta mint magántanár, 1905. óta mint címzetes rendkívüli tanár működik, továbbá, hogy az igazságügyministeriumban mint szolgálatra beosztott kir. táblai bíró a közjogi és nemzetközi jogi osztályban mily fontos állást tölt be. Megválasztását a legmelegebben ajánlom a t. Akadémianak. — Concha Győző r. t.

A II. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. HORNYÁNSZKY GYULA budapesti állami főgimnáziumi rendes tanárt levelező tagnak ajánlom. Dr. Hornyászký Gyula három horatiusi lustrum óta szakadatlan és immár nézetem szerint a legelső magyar tudományos forum által is számbaveendő irodalmi munkásságot fejt ki. Írói tevékenysége három irányú, ú. m. történetbölcészeti, kritikai és szoros értelemben vett történelmi, közelebről görög történelmi. Az első csoportba tartoznak: *A classica-philologia mint történetírás* (Bp., 1895.), melyben azt bizonyítja, hogy a classica-philológiát csak mint történetírást lehet megfelelő sokoldalúsággal és egyetemességgel művelni. 2. *Philologia és philosophia* című, az Athenaeum 1902. évfolyamában megjelent két közleményének tartalma ekként foglalható össze: Ha a philosophiának, a történetírás mellett, mindenáron külön értelmet akarunk tulajdonítani: ez — szerinte — csak az ismeretszerzés alaki különbségére és nem a tartalomra vonatkozhatik. A philologia a történeti anyaggal szemben a „visszaképzés“ és „visszaérzés“ elemi követelményének tesz eleget, míg a philosophia ugyanazon anyagnak fogalmi rendszerezését végzi. 3. *Történetírás és philosophia*. (Bp. 1904.) E művében Spencert tárgyalva, voltaképp azzal foglalkozik, hogy minő viszonyban van a részleges az általánossal, a történetírás a philosophiával, mely alatt psychologia és sociologia értendő. Tételszerűen mondja ki s az egész kérdést megvilágító nagy példákkal, kivált egy vallástörténetivel igazolja, hogy philosophia nélkül nincsen történettudomány. A merev szakszerűséggel dolgozó tudósok, kutatásaik szűk mesgýjére szorítkozva, nem lehetnek tájékozottak a részleges és az általános, az összetett és elvont ismeretek egymáshoz való fejlődési viszonyáról. Már pedig az általános fejlődéstani (történetbölcészeti) ismeretek elengedhetetlenek a speciális történész számára is. A történész saját tárgyát is csak az általános deductiv alkalmazása által magyarázhatja. A történetbölcészetnek és a külön történetírásnak ezen kapcsolata természetesen ne jelentse az események kutatásának elhanyagolását. A részleges és az általános tudás kölcsönösen egészítik itt ki egymást, s az előbbinek „csak“ az utóbbi alapján lehet igazsága. — 4. *A művelődéstörténet elméletéről* a M. Philosophiai Társaság Közlönyében 1905-ben tett közé egy értekezést, melynek az a lényege, hogy a művelődéstörténetnek, a történettudomány alapját képező „eseményekkel“ szemben, „állapotokkal“ van dolga. Ehhez képest megjelöli a forgalmi különbséget az állapotok és események között. 5. *A jog keletkezése és fejlődése cz. tanulmánya*, a Magyar Jogászegyleti Értekezések 1899. évi közleményei között, Pikler Gyula „belátásos“ elméletét, melyet már egy évvel előbb Bodnár Zsigmond támadott meg, ettől eltérőleg, de szintén elítélő érveléssel taglalja, úgy alapgongolatának, mint részleteinek gyengéit csoportosan mutatta ki. A második csoportból sok

külföldi és hazai könyvbíráta mellett, melyek közül az utóbbiak gyakran a purifikálás szándékával irattak, kiemelendőnek tartom *Schvarcz Gyula emlékezete* című kritikai tanulmányát (Bp., 1901.), melyben Schvarcz Gyula egész élete munkásságát fővonásaiban felölelvén, nagy erudícióval igyekszik kimutatni az öt megillető helyet a magyar tudomány csarnokaiban. — A harmadik csoportba tartozik 1. még 1891-ben kiadott doktori értekezése: *Pindaros*. 2. *Aristophanes I.* (Bp., 1897.), melyben az aristophanesi vígjátékokra vonatkozó kortani kérdéseken kívül megállapítja az Ekklesiazusainak és Platon Politeiájának viszonyát egymáshoz. Szerinte az a sokaktól vallott nézet, hogy Aristophanes csak Platonból szedhette a nő- és vagyonszűkösség gondolatát, tisztára képtelenség. S a midőn ezt kimutatja, egyúttal tüzetesen kifejti, mik vezethették Aristophanest az említett eszmékre. 4. *Temetési versenyküzdelmek az ősgörögöknél* (Bp., 1900.). Ebben nagy apparatussal mutatja ki, hogy a halott hagyatékára vonatkozó jogigényeknek eldöntése versenyküzdelmek alakjában és később e hagyatékknak az említett formában való szétosztása hozta létre azt a szokást, hogy a versenyküzdelmek, mint agonok a görög vallás körében állandósultak. Ezzel együtt meggyőzően bizonyítja a sírkultusz kapcsolatát, a kezdetleges birói és büntetőjogi intézményekkel. 4. A dráma keletkezésére vonatkozó dolgozatok: a) *A görög dráma eredetéről* (1899.). b) *Tragoedia és comoedia* (1904.). c) Bevezetés a dráma lélektanába (1903.). Szerinte a drámát képtelenség a lyra és epika egyesüléséből magyarázni; mert a dráma végső pszichológiai eredetében akarati tünemény, mint a hogy a lyra érzelmi, az epika ismereti. 5. Számos egyéb idevágó értekezései közül kiemelem még *A szocialismus költészete a görögöknél* cz. tanulmányát (1902.), mely Euhemeros és mások államregéyeit tárgyalja; *A görög vallás kezdeteiről* (1905.) szóló fejtegetéseit, melyben tárgyát az ethnographia széles alapján felépülő összehasonlító vallástörténet segítségével magyarázza; *A görög műve ődéstörténetéről különös tekintettel hazai viszonyainkra* (1906.) stb. stb. értekezéseit. Mindezek alapján dr Hornyánszky Gyulát, mint a ki eredeti gondolkodó és széleskörű ismeretekkel rendelkező, tehát hivatott és a mellett fáradozó munkása a magyar tudománynak, melegen ajánlom megválasztásra. — Budapest, 1907 február 28. — **Ballagi Aladár** r. tag.

Dr. KUZSINSZKY BÁLINT egyetemi ny. rk. tanárt levelező tagnak ajánlom.

Kuzsinszky csaknem húsz év óta foglalkozik a magyarországi, különösen pannoniai római emlékek felkutatásával és feldolgozásával. Tizenhét év óta vezeti az aquincumi ásátásokat, melyeknek leleteiből megalkotta az aquincumi múzeumot, az elsők egyikét, melyek bár localis jellegűek, annát hivebb képet nyújtanak azon korról, melynek emlékeit magukban foglalják. 1899 óta egy fővárosi múzeum létesítésén buzgólkodik, s azt még ez évben tavasszal meg akarja nyitni a nagy közönség-

nek. Irodalmi és tudományos működését 1888-ban, 19 év előtt kezdte. Az egyetemes görög és római történeten kívül, melylyel mint egyetemi tanár foglalkozik, munkássága főkép a hazai rómaiság emlékeit és történetét öleli fel. Feldolgozta s magyar és német nyelven publicálta az aquincumi ásátások eredményeit. Külön dolgozatokban ismertette az aquincumi múzeum feliratos és szobrászati köemlékeit. Az ezekről szóló negyedik közleménye a Budapest Régiségei IX. (1906) kötetében jelent meg. A nemzeti múzeum kövei közül is sokat publicált az Archaeologiai Értesítő-ben, hol még számos egyéb tárgyú cikke látott napvilágot. A Corpus Inscriptionum Latinarum 2. pót-kötete (1902) az ő közlései szerint adta ki a legújabb pannoniai latin feliratokat. Ő írta az Ókori Lexikonban az összes magyarországi vonatkozású cikkeket (körülbelül 230-at). Tőle való Pannonia és Dacia története a millenniumi Szilágyi-féle nagy magyar történetben (1895) s ugyancsak ő tárgyalta először rendszeresen Magyarország emlékszerű maradványait a római korból (1905).

Kuzsinszky rendes tagja' a műemlékek országos bizottságának, a német császári archaeologiai intézetnek, nemkülönben az osztrák archaeologiai intézetnek pedig levelező tagja. Ez idő szerint mindazon római köemlékek feldolgozásával foglalkozik, melyek a n. múzeumon és az aquincumi múzeumon kívül Pannoniából ismeretesek Budapesten, a vidéken és külföldön. Továbbá közreműködik a magyarországi Limeskutatókás mielőbbi megindításán.

Főbb vonásaiban ez Kuzsinszky tevékenysége, melynek méltánylásául kérem és ajánlom levelező taggá megválasztását. — Budapest, 1907 február 28. — Nagy Géza I. t.

SÖRÖS PONGRÁCZ pannonhalmi főiskolai tanárt a tekintetes Akadémiának a második osztály történettudományi alosztályába levelező tagul tisztelettel ajánlom. Sörös Pongrácz a fiatalabb történetíró nemzedéknek egyik legszorgalmasabb és sikeres munkájú tagja. Nagy számú dolgozata közül különösen kiemelkedik „A bakonybéli apátság története“ két kötetben és „A pannonhalmi főapátság története“-nek második és harmadik köteté, mely utóbbiaknak legnagyobb részét is ő írta. Ezen hatalmas kötetek eredeti források alapján készültek. Sörös mint feldolgozó a hivatásos szakember tudományos módszerét alkalmazza műveiben, melyekkel irodalmunkat valóban gazdagította. Munkálkodása a hazai történelemnek mindegyik korszakára kiterjed; de különös előszeretettel a XVI. és XVII. század megvilágításán fáradoz, a mit Forgách Ferenczről, Verancsics Antalról, Forgách Ferencz esztergomi bibornok-érsekről, Oláh Miklósról és Zermegh Jánosról írt szép tanulmányai igazolnak. Ezekkel és egyéb dolgozataival, melyeket alább egyenkint felsorolok, a tek. Akadémia bizalmára buzgón rászolgált és egyúttal biztosítékot nyujt, hogy benne Akadémiánk tudományos feladatának megoldásánál szakavatott, megbízható és munkás tagra tenne szert.

I. Önállóan megjelent munkák:

1. Forgách Ferencz élete, Budapest, 1896, Athenaeum, 8-r., 57 l.
2. Verancsics Antal élete, Esztergom, 1898, Buzarovits, 8-r., 4 + 110 + 2 l.
3. Ghimesi Forgách Simon báró, Budapest, 1899, Athenaeum, 8-r., 50 l.
4. „Nullius“ terület volt-e a bakonybéli apátság? Esztergom, 1900, Buzarovits, 8-r., 18 l.
5. Forgách Ferencz bíboros nagyszombati zsinata és előzményei, Budapest, 1900, Stephaneum, 8-r., 33 l.
6. Forgách Ferencz esztergomi bíboros, Budapest, 1901, Athenaeum, 8-r., IV + 157 l.
7. A kath. klérus törekvései az 1843—44-iki országgyűlés egyházi ügyeinek tárgyalása alatt, Budapest, 1901, Stephaneum, 8-r., 2 + 26 l.
8. A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend története II. k.: A pannonhalmi főapátság története 1243—1404, szerkesztette és részben írta —, Budapest, 1903, Stephaneum, 4-r., 656 l.
9. Guzmics Izidor apáti naplója, Budapest, 1903, Athenaeum, 8-r., 48 l.]
10. A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend története VIII. k.: A bakonybéli apátság története, I. k.: Az önállóság kora 1023—1548, Budapest, 1903, Stephaneum, 4-r., 636 l.
11. A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend története IX. k.: A bakonybéli apátság története II. k.: A Pannonhalmától való függés kora 1548-tól napjainkig, Budapest, 1904, Stephaneum, 4-r., 4 + 650 l.
12. Komárommegyei benezés apátságok, Komárom, 1905, Spitzer S., 8-r., 27 l.
13. A pécsváradi benezés apátság, Budapest, 1905, Stephaneum, 8-r., 38 l.
14. A pannonhalmi Szent-Benedek-Rend története III k.: A pannonhalmi főapátság története 1404—1535, szerkesztették és részben írták — és Rezner Tibold, Budapest, 1905, Stephaneum, 4-r., 843 + 3 l.

II. Értekezések, kisebb cikkek:

1. Valami a szerelmi törvényszékekről (Vasmegyei Lapok, 1892).
2. Cikkek a Pallas-Lexikon VII—VIII. köteteiben (1894—1895).
3. Adorján erdélyi püspök és a szebeni prépostság (Magyar Sion. 1896, 354—359 l.)
4. Adatok Verancsics Antal primás családi viszonyaihoz. (Magy. Sion, 1897, 18—31 l.)
5. Verancsics és Forgách Simon (Magy. Sion, 408—416 l.).
6. Verancsics és a reformáció (Katholikus Szemle, 545—562. l.).
7. Illicini Péter életéhez (Századok, 804—809. l.).
8. A kocsi kérdéshez (Magyar Nyelvőr, 549—551. l.).
9. Livius és Tacitus (Egy. Philologiai Közlöny, 1899, 1—21. l.).

10. Forgách Ferencz és Tacitus (Egyetemes Philologiai Közlöny, 324—329. l.).
11. Bakonybél alapítása, első évei (Kath. Szemle 669—677. l.).
12. Forgách Ferencz házassági terve (Turul, 144—146. l.).
13. A hódoltsági terület adózásáról (Századok, 213—218. l.).
14. Illicini Péter életéhez (Magyar Könyvszemle, 346—351. l.).
15. Komáromi vámper a XIV. században (Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle, 478—483. l.).
16. Mikor lett Pálóczi Mátyus nádor? (Századok, 1900, 74—75. l.).
17. Mikor lett Pálóczi Mátyus nádor? (Századok, 243—244. l.).
18. Episod a nagy napokból (Századok, 357—361. l.).
19. A komáromi rév és vám 1373—1490-ig (Magy. Gazdaságtört. Szemle 138—141. l.).
20. Urtem, urtou, palus, mocsártó (Századok, 462—463. l.).
21. A Magy. Tud. Akadémia történetéhez (Egyet. Phil. Köz-löny, 901—906. l.).
22. VI. Pius Bécsben (Századok, 946—948. l.).
23. A báti vámról (Magy. Gazdaságtört. Szemle, 1901, 178—181. l.).
24. De Benziis de Gualdo András (Magy. Sion, 561—572. l.)
25. Az inquisitőről (Dunántúli Hirlap, 96—99. sz.)
26. A pannonhalmi főapát komáromi püspöksége (Kath. Szemle, 1902. 181—183. l.).
27. A pápai adófizetés Magyarországon, különös tekintettel a benzés apátságokra (Magy. Sion, 184—208. l.).
28. Nagy Lajos király ispotálya Almáson (Komáromi Ujság, márczius 30-i sz.).
29. Collatio codicis olim Frisingensis nunc Monacensis cum editione com. episc. Batthyany: Scti Gerardi Scripta et Acta, A pannonhalmi Sz.-Benedek-R. tört. I. 579—586. l.
30. Egy magyar gazdaságtaniró a XIX. sz. elején. Kovács Márkus benzés (Magy. Gazdaságtört. Szemle, 254—263. l.).
31. Egy falu a török időkben (Magy. Gazdaságtört. Szemle, 289—299. l.).
32. Makrai Benedek (Századok, 952—953. l.).
33. Ötven év Oláh Miklós életéből. (Kath. Szemle, 1903. 327—343., 416—432. l.).
34. A bakonybéli apátság komáromi rév- és vámjөvedelme (Komáromi Ujság, 1903. apr. 16 s köv. számok).
35. Adat Karai László életéhez (Századok, 473—474. l.).
36. A Dienesdyek armalisa (Turul, 92. l.).
37. Lévai Cseh Péter (Századok, 824—837. l.).
38. Komáromi dolgok 1848—1849-ből (Komáromi Ujság, 1904. márcz. 31-i sz.).
39. Sárkány Miklós dr. (Komáromi Ujság, máj. 19-i sz.).
40. Makrai Benedekről (Századok, 1905. 69. l.).
41. Egy fejezet Oláh Miklós életéből (Kath. Szemle, 113—133. l.).

42. Jakab káplán (Komáromi Ujság, márcz. 20-i sz.).
 43. Két ismeretlen nemzetség: Hetény és Kajár (Turul, 30. 1.).
 44. Athinai Deák Simon (Századok, 497—517. 1.).
 45. Meghívó Forgách Ferencz temetésére (Századok, 779—781. 1.).
 46. Száz év egy komáromi ház történetéből (Komáromi Ujság, 1906. február 15-i sz.).
 47. Telegdi János (Századok, 342—346. 1.).
 48. Tejfalui Niczkilaky Balázs hagyatéka (Magyar Gazdaságtört. Szemle, 128—132. 1.).
 49. A komáromi dominikánus kolostor történetéből (Komáromi Ujság, decz. 6-i sz.).
 50. A bátai apátság Krisztus-vére ereklyéje (Religio, 1907. 38—40. 1.).
 51. Az 1306-iki papíros-oklevél (Századok, 81—82. 1.).
 52. Kónyi János életéhez (Egy. Phil. Közlöny, 166—170. 1.).
 53. A Válti Rákosok (Turul, 1906. 4. füz.).
 54. Zermegh János és munkája (Századok, 1907. 2. füz.).
 Budapest, 1907 febr. 12. — Dr. Békefi Remig, 1. t.

SÖRÖS PONGRÁCZ pannonhalmi főiskolai tanárt és rendi levéltárost, hazai egyháztörténelmünk egyik legtermékenyebb, kiválóan érdemes művelőjét, levelező tagul ajánlom. Önálló művei: *A bakonybéli apátság története*. Bpest, 1903. I—II. kötet. *A pannonhalmi főapátság történetének II. és III. kötete a legnagyobb részben Forgách Ferencz élete*. Bpest, 1896. *Verancsics Antal élete*. Esztergom, 1898. *Ghimesi Forgách Simon báró*. Bpest, 1899. *Nullius terület volt-e a bakonybéli apátság*. Esztergom, 1900. *Forgách Ferencz biboros nagyszombati zsinata és előzményei*. Bpest, 1900. *Forgách Ferencz esztergomi biboros*. Bpest, 1901. *A kath. klérus törekvései az 1843/44-iki országgyűlés egyházi ügyeinek tárgyalása alatt*. Bpest, 1901. *Guzmich Izidor apáti naplója*. Bpest, 1903. *Komárommegyei benczés apátságok*. Komárom, 1905. *A pécsváradi bencze apátság*. Bpest, 1905. Ezenfelül szakfolyóiratainkban, a Századokban, Magyar Gazdaságtörténelmi Szemlében, Turulban, Magyar Könyvszemlében, Katholikus Szemlében, Magyar Sionban igen nagy számmal jelennek meg már évek hosszú során keresztül dolgozatai, a melyekben nemcsak egyháztörténelmi, hanem művelődés- és gazdaságtörténelmi kérdésekkel is foglalkozik. Bármely munkáját, értekezését olvassuk el, a legteljesebb elismeréssel kell adóznunk egyrészt annak az odaadó szorgalomnak, a melylyel tárgyához, új, ismeretlen adatait, a külföldi és hazai levéltárak mélyéből felkutatja, másrészt pedig annak a lelkiismeretes gondosságnak, szakértelemnek, a melylyel az összegyűjtött anyagot feldolgozza. Alapos, sokoldalú készsége, fáradhatatlan szorgalma, előadásának világossága, nyelvének tisztasága mindmegannyi kétségtelen jelei és bizonyítékai annak, hogy hivatott művelője irodalmunknak. Tagjai közé

választván őt a tekintetes Akadémia, nemcsak eddigi munkásságát méltányolná kitüntető figyelmével, hanem arra is buzdítaná, hogy tudományos életünknek még az eddiginél is tevékenyebb és hasznosabb tagja legyen. — Budapest, 1907 február 16. — Kollányi Ferencz l. t.

A II. OSZTÁLYBA

KÜLSŐ TAGNAK:

EISENMANN LAJOST, a dijoni főiskola bölcészeti fakultásán a történet tanárát, a M. T. Akadémia II. osztályába külső tagnak ajánljuk.

Eisenmann több francia folyóiratnak, mint a *Revue de Paris*-nak, a *Revue Historique*-nak és a *Revue d'histoire moderne*-nak munkatársa. E folyóiratokba magyar történeti és politikai kérdésekről ír cikkeket. Három fejezetet írt Magyarország és Ausztria történetéről Lavisse et Rambaud *Histoire générale* XI. és XII. kötetében. Fő munkája: *Le compromis Austro-Hongrois*. Paris, 1904. E munkában Ausztria és Magyarország történetét tárgyalja a szabadságharcz levetésétől az 1867-iki kiegyezés megkötéséig.

Eisenmann megtanult magyarul is, hogy a legújabb kor történetét a források után tárgyalhassa. Könyvéről a *Revue Historique* és a *Historische Zeitschrift* nagy méltánnyal szóltak. Magyar tudósok is idézték. Alapossága figyelemre méltó; a magyar történet és a magyar politika iránt mind nagyobb tárgyilagosságra törekszik.

Remélhető, hogy taggá választása buzdítani fogja magyar tanulmányainak folytatására, történetünk és politikai viszonyaink minél méltányosabb ismertetésére. — Csánki Dezső r. t. — Angyal Dávid l. t. — Nagy Gyula l. t.

HORN EMIL hazánkfiát, ki atyja, Horn Ignác számkivételével, majd a hazába visszatérése után, csakhamar bekövetkezett halálával kapcsolatos körülmények befolyása alatt Párisban telepedett meg, az Akadémia külső tagjává való megválasztásra vagyunk bátrak ajánlani azokért a kiváló szolgálatokért, melyeket nemzetünk történetének és irodalmának ismertetése által szakadatlanul teljesít.

Horn a társadalmi és irodalmi téren általán elismert tevékenységet fejt ki Párisban s írói munkásságát a legteltesebb önzetlenséggel párosult hazafias buzgósággal és odaadással egy czélnak: annak szenteli, hogy Magyarországot francia nyelven írott műveivel megismertesse.

Ennek az irodalmi munkásságnak a becsét elismerte a francia Akadémia, midőn művei közül Jókairól írt tanulmányát, melyhez Boissier P. írt előszót, majd Szt. Erzsébetről írt művét (Sainte Elisabeth

de Hongrie II. kiadás) és 1906. év tavaszán Rákócziról szóló munkáját (François Rákóczi II., Prince de Transsylvanie. II. kiadás 1906 november hóban) megkoszorúzta és a francia kormány, midőn mint író 1906. évben a becsületrend keresztjével tüntette ki.

Megemlítjük ezenkívül munkáinak gazdag sorozatából következő tanulmányait: *Le Christianisme en Hongrie*, továbbá *Organisation religieuse en Hongrie* (II. kiadás 1906 novemberben). A korábbiakból felemlítendők Marie d'Anjou, roi de Hongrie, *Les Benedictins en Hongrie*, *Inauguration des Portes de fer*, *Exposition de Kassa*, *La femme en Hongrie*.

A hazai szépirodalmi írók munkásságát is különös buzgalommal ismertette. Így Jókai, Mikszáth Kálmán, Rákosi Viktor és Tarczai G. több művét adta ki francia nyelven.

A francia Akadémia, a francia kormány többszörös kitüntetésben részesítette Horn Emilt azért az irodalmi munkásságért, melyet hazája történetének s irodalmának francia nyelven való megismeretésével kifejt. Valóban megérdemli, hogy hazafias lelkesedéssel és buzgalommal kifejtett irodalmi munkásságát a M. T. Akadémia is az elismerés pálmájára méltassa. — **BÁRÓ FORSTER GYULA** tiszt. t. — **Dr. Thaly Kálmán** r. t.

LIARD LAJOST (szül. 1846-ban), az Institut tagját, a párisi tankerület főigazgatóját van szerencsém a M. T. Akadémia II. osztályába külső tagnak ajánlani.

Munkásságának egyik részét a tanügyi administratio terén fejtette ki, eleinte Bordeauxban, majd a caeni tankerületben (melynek rektora volt), s utóbb a közoktatásügyi ministeriumban, a hol a főiskolai osztály vezetője s mint ilyen a francia egyetemek újjászervezője volt. Az ő nevéhez fűződik az a nevezetes reform, mely a faculték elszigetelt helyzetének megszüntetését és egyetemi kötelekbe egyesüléseket eredményezte. E reformnak Liard 18 éven keresztül ereje javát szentelte. Az 1902. évben (Oct. Gréard halála után) a párisi tankerület összes iskoláinak vezetőjévé (vice-recteur de l'Académie de Paris) nevezték ki, mely minőségében főleg a középiskolai oktatás emelésére fordítja minden igyekezetét.

A megfeszített adminisztratív munkásság nem akadályozta meg Liardt a tudományos irodalmi tevékenységben. Az 1873-ik évtől kezdve egész sorát tette közzé a tudós tanulmányoknak és műveknek, melyek két csoportba oszthatók.

Egyikbe tartoznak a philosophia körébe vágók. Nem részletezve Liard kis doctori thesisének (*De Democrito philosopho*, 61. l.) és logikai tankönyvének (*Logique*. 1884., 230 l.) tartalmát, valamint nem említve a folyóiratokban megjelent értekezéseit és tanulmányait, csak a következő nagyobb és jelentősebb műveit emelem ki: *Des définitions géométriques et des définitions empiriques* (1873; újabb kiadás 1888: 180 l.). E műben a szerző kimutatja, hogy a geometriai

fogalom egyszerre keletkezik s ennél fogva a geometriai meghatározás is végleges és megingathatatlan, míg az empirikus fogalom fokozatosan, folyamatos felfedezések révén alakul meg oly tapasztalatból, melyet sohasem lehet lezártnak tekinteni: a miből következik, hogy az empirikus meghatározás is folytonos fejlődésben van és mindenkor csak ideiglenes. „A forma (a geometriai fogalom lényege) magából a szellemből ered; a passiv tér ellenállás nélkül befogadja és változtatás nélkül megtartja; a geometriai meghatározás tehát oly tartós, mint maga a gondolat. Az érzékelhető tulajdonságok rendszere (a tapasztalati fogalom lényege) a perceptióból ered; nem tekintve a tapasztalat fogyatékoságait, melyek sokszor összezavartatják velünk a járulékoszt a lényegessel, e tulajdonságok eltűnhetnek vagy módosulhatnak; az empirikus meghatározás tehát nem egyéb, mint valamely változó realitás időleges kifejezése (l'expression temporeaire d'une réalité changeante)“. A geometriai meghatározások igazi elvek és ismeretek (principes et connaissances), az empirikus meghatározások csak összefoglalások (des résumés). — *La science positive et la métaphysique* (1879. Ouvrage couronné par l'Acad. des sciences morales et politiques. VIII + 488 l.). E műben azt a kérdést vizsgálja Liard, hogy a metafizika, mely az absolutumot keresi, mint tudomány lehetséges-e? Vizsgálódásainak eredménye az, hogy a népeknek épp úgy, mint az egyének szükségök van oly eszményre, melyben minden folytonos tökéletesedésnek és relativ lételnek végső oka kifejezésre jut, s melynek megállapítása a metafizika feladata. Ha vezető szerepéről le kellett is mondania az értelem területén, e szerepet ma is viseli és mindenkor fogja viselni az erkölcsi világban. Főleg ebben a művében mutatja be magát Liard oly filosofusnak, ki a franczia neo-kantianismus (Renouvier) eszmekörében mozog. — *Les logiciens anglais contemporains* (1878. 177 l.). Ez a könyv meg akarja könnyíteni a XIX. század angol logikájának megismerését, s egyúttal ennek a logikának több félreértett pontját kellő világításba helyezi (behatóbban tárgyaltnak Bentham, Hamilton, De Morgan, Boole, Stanley Jevons). — *Descartes* (1882, 300 l.). Descartes doctrinájának elemzése és önálló elmélkedésen alapuló értelmezése. Mint az exakt tudományokban kiválóan jártas philosophus, a szerző különösen a rendszer matematikai és physikai vonatkozású részeit méltatja.

Liard irodalmi munkásságának második csoportját alkotják a tanügyi és paedagogiai művek. Nagyrészt ilyen természetű dolgozatok foglaltatnak az 1902-ben megjelent *Pages éparses* című gyűjteményes műben (252 l.); nevezetesen kiváló tanférfiakról, tudósokról és kulturpolitikusokról (A. Dumont, Thierry, Jules Simon, Pasteur stb.) szóló emlékbeszédek, továbbá egyetemi kérdések taglalásai. — Legkiválóbb műve e téren az *Enseignement Supérieur en France 1789—1893* című mű 2 kötetben (I. köt. 484 l. II. köt. 522 l. Paris, 1888—1894.), mely nemcsak gazdag forrása az egyetemi oktatás történetének

hanem egyúttal kitünő megvilágítása az idevágó elvi kérdéseknek, s ezért nemcsak szorosan a francia, hanem az európai egyetemi oktatás álláspontjából is elsőrendű munka. Mélyreható és módszeres történeti kutatás egyesül e könyvben nagy összefoglaló erőre valló jellemzéssel, világos szerkesztéssel és szép előadással. — **Dr. Fináczy Ernő** l. t.

MALAGOLA CARLO, a bolognai egyetem tanára, azelőtt a bolognai, jelenleg a velencei állami levéltár igazgatója, kiváló tudós és történétíró, ki hazánk történetével is nagy előszeretettel foglalkozik. Legutóbb is a Rákóczi-ünnepélyek, alkalmából a *XX. Secolo* cz. olasz szemlében s a *Deutsche Revue*-ben igen érdekes tanulmányokat közölt — a velencei levéltár okiratai alapján — a Rákócziakról. Külső tagnak ajánljuk.

Megjelent munkái a következők:

1. Lettere inedite di uomini illustri Bolognesi. (Előszóval s képekkel.) Bologna, 1875. 2 kötet.

2. Della Vita e delle Opere di Antonio Urceo detto Codro, umanista bolognese. (Érdekes adatokat tartalmaz a bolognai egyetemi életről.) Bologna, 1875.

3. Luigi Galvani nell' Università, nell' Istituto, nella Accademia delle scienze di Bologna. Bologna, 1879.

4. Memorie storiche della maiolice di Faenza. Bologna 1881.

5. L' archivio di Stato di Bologna dalla sua istituzione a tutto il 1892. (Modena e Bologna.)

6. Il Cardinale Alberoni e la Repubblica di S. Marino. — Bologna, 1886.

7. Acta Nationis Germanicae universitatis Bononiensis. (Kiadva a berlini akadémia által dr. Friedlaender közremunkálásával.) Berlin, 1887.

8. Monografie storiche sull' Università bolognese. Bologna, 1888.

9. Statuti delle Università e collegi dello studio bolognese (a bolognai egyetem VIII százados ünnepélye alkalmából). Bologna, 1889.

10. M. Sarti e mgr. Fattorini. — De claris Archigymnasii Bononiensis Professoribus. Col codice diplomatico dell' università 2 köt. 4o.

11. La Cattedra di Paleografia e Diplomatica nell' università di Bologna. Bologna 1890.

12. Prima serie di facsimili e documenti pel corso di paleografia e diplomatica nell' università di Bologna. Bologna, 1890. II. serie Bologna 1892. III. serie Bologna, 1893. 3 kötet.

13. L' archivio governativo della Repubbl. di S. Marino. Bologna, 1891.

14. Sunti delle lezioni del corso ufficiale di Paleografia e Diplomatica nella R. Università di Bologna. Bologna, 1895. II. kiadás. Bologna 1897. III. kiadás 1898. s több más rőpirat s monographia.

Malagola az összes olasz akadémiák, valamint a történelmi bizottságok (deputazioni di storia patria) tagja Tagja a francia s kiválóbb német akadémiáknak. — **Fejérpataky László** r. t. — **Óvári Lipót** l. t.

A III. OSZTÁLYBA

TISZTELETI TAGNAK:

LENARD FÜLÖPÖT tiz évvel ezelőtt választotta Akadémiánk lev. tagjává. Azóta a külföldi tudományos világ Lenardot — s a legközelebbi időkben is — új meg új kitüntetésekkel halmozta el.

Indítványozom, hogy Akadémiánk is fejezze ki iránta újabb elismerését, s ennek jeléül válaszsza meg a III. osztály tiszteleti tagjává. — Budapest, 1907. II. 19. — Szily **Kálmán** r. t.

A III. OSZTÁLY A) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK:

RADOS GUSZTÁV levelező tagot rendes tagnak ajánljuk. Rados Gusztáv, ki Akadémiánknak 1894 óta levelező tagja és kinek rendes taggá való megválasztását az osztály már a mult évben ajánlotta a nagygyűlésnek, értekezéseiben különösen az algebrát gazdagította becses tételekkel. Kiindulva abból a két gondolatból, hogy bármely egy-ismeretlenű algebrai egyenlet mint valamely lineáris helyettesítés karakteristikus egyenlete fogható fel és hogy bármely lineáris helyettesítéshez bizonyos számú adjungált és számtalan indukált helyettesítés tartozik, igen termékeny módszert talált arra, hogy bármely algebrai egyenletet számtalan más egyenlettel hozza kapcsolatba, az eredeti és az új egyenlet gyökei közötti törvényszerű összefüggést megvizsgálja, végre hogy ezen az alapon bármely algebrai egyenlet resolvensait explicite előállíthassa. Ugyancsak az adjungált és indukált helyettesítések elmélete arra képesítette, hogy a lineáris helyettesítések bármely csoportjából számtalan más fontos helyettesítési csoportot vezessen be.

Rados Gusztáv értekezései: 1. *A felsőbbfokú kongruentiák elméletéhez.* Math. és természett. Értesítő. 1883. I. k. — 2. *Egy a geometriában fellépő számelméleti problema.* U. o. 1885. III. k. — 3. *Az algebrai függvények elméletéhez.* U. o. 1885. III. k. — 4. *A szétbontható alakok elméletéhez.* U. o. 1886. IV. k. — 5. *A determinánsok elméletéhez.* U. o. 1886. IV. k. — 6. *Az n -edrendű elliptikus függvények különböző meghatározásairól.* U. o. 1888. VI. k. — 7. *A térbeli görbék elméletéhez.* U. o. 1890. VI. k. — 8. *Az orthogonális helyettesítések elméletéhez.* U. o. 1892. X. k. — 9. *A Laplace-féle egyenlet gyökereiről.* Matematikai és physikai Lapok, 1892. I. k. — 10. *Az adjungált helyettesítések elméletéhez.* Math. és term. Értesítő, 1892. X. k. — 11. *Új soralakok az „e” számára.* U. o. 1893. XI. k. és Math. és phys. Lapok, 1894. III. k. — 12. *Egy minimum-problema elemi tárgyalása.* Math. és phys. Lapok, 1893. II. k. — 13. *Az adjungált alakok elméletéről.* U. o. 1894. III. k. — 14. *A semidefnit quadratikus alakok*

elméletéhez. *Mathem. és term. Értesítő*, 1895. XIII. k. — 15. *Adjungált négyszetes alakok*. U. o. 1896. XIV. k. — 16. *Az adjungált bilineár alakok elméletéhez*. U. o. 1896. XIV. k. — 17. *Az orthogonális helyettesítések együtthatói között fennálló feltételi egyenletek*. U. o. 1898. XVI. k. — 18. *Indukált helyettesítések*. U. o. 1898. XVI. k. — 19. *Egy igen egyszerű mechanikai igazságnak matematikai tárgyalása*. *Math. és phys. Lapok*, 1898. VII. k. — 20. *Indukált helyettesítések csoportjai*. *Math. és term. Értesítő*, 1899. XVII. k. — 21. *Az indukált helyettesítések karakterisztikus egyenletének tényezőkre való felbontása*. U. o. 1899. XVII. k. — 22. *Adalékok az algebrai resolvensek elméletéhez*. U. o. 1899. XVII. k. — 23. *Az orthogonális helyettesítések elméletéhez*. U. o. 1900. XVIII. k. — 24. *Adalékok a szabályos sokszögek elméletéhez*. U. o. 1904. XXII. k. — 25. *Az általános körosztási egyenlet discriminánsa*. U. o. 1904. XXII. k. — 26. *Stationárius simulósíkok*. *Math. és term. Értesítő*, 1906. XXIV. k. — 27. *A Sylvester-féle resultans analogonja a lineár differenciálegyenletek elméletében*. U. o. 1906. XXIV. k. — 28. *Emlékbeszéd Kronecker Lipót külső tagról*. Emlékbeszédek. 1898. — 20. *Jelentés a Bolyai-jutalomról*. Akadémiai Értesítő. 1906. XVII. k.

A felsorolt értekezések többnyire németül is megjelentek a *Journal für reine u. ang. Mathematik*, és a *Math. u. naturv. Berichte aus Ungarn* cz. lapokban. Továbbá Rados még több nagyobb terjedelmű cikket írt a Pallas Nagy Lexikonába. Ő szerkeszti a *Mathematikai és physikai Lapok* matematikai részét. — Budapest, 1907 febr. 26. — **Kherndl Antal** r. t. — **König Gyula** r. t. — **Kürschák József** l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

Dr. BEKE MANÓ budapesti tudomány-egyetemi ny. rendes tanárt levelező tagnak ajánlom. — Beke Manó mind az önálló tudományos kutatás terén, mind a matematikai ismeretek terjesztése és a matematikai tankönyvirodalom fejlesztése körül elismerésre méltó érdemeket szerzett. Azért őt abban a meggyőződésben ajánlom levelező tagnak, hogy benne Akadémiánk buzgó és derék munkásra fog találni. Irodalmi munkái: 1) *Mathematikai értekezések*: 1. *A legkisebb működés elve a Gauss-féle görbületelmélet alapján*. *Math. és term. Értesítő*, 1884. — 2. Ugyanaz németül a *Math. und naturv. Berichte aus Ungarn*-ban. — 3. *A hypercomplex számok elmélete*. *Math. és phys. Lapok*. 1892. — 4. *A ferdén szimmetrikus helyettesítések elméletéhez*. U. o. 1892. — 5. *A biquadratikus egyenletek megoldásához*. U. o. 1893. — 6. *Die Irreducibilität der homogenen linearen Differentialgleichungen*. *Math. Annalen*. 1894. — 7. *Die symmetrischen Functionen bei den hom. lin. Differentialgleichungen*. U. o. 1894. — 8. *Zur Gruppentheorie der hom. lin. Differentialgleichungen*. U. o. 1897. — 9. *Die Einfachheit der alternierenden Gruppe*. U. o. 1897. — 10. *Az adjungált helyettesítések alkalmazása az adjungált differenciál-egyen-*

leteknél. *Math. és phys. Lapok.* 1894. — 11. *Egy tétel a homogen lin. differentiál-egyenletek algebrai integráljairól.* U. o. 1895. — 12. *A görbületi mérték csoportelméleti tárgyalása (feladatmegoldás).* U. o. 1895. — 13. *A casus irreducibilis a harmadfokú egyenletnél.* U. o. 1896. — 14. *A homogen lineáris differentiál-egyenletek resolvenseinek alapegyenleteiről.* *Math. és term. Értesítő.* 1898. — 15. *Az alternáló csoport egyszerűsége.* *Math. és phys. Lapok.* 1898. — 16. *Egy elemi algebrai tétel.* U. o. 1898. — 17. *A homogen lin. differentiálegyenletek alapegyenleteiről.* U. o. 1898. — 18. *Ádalék a kapcsolástanhoz.* U. o. 1900. — 19. *A Γ -függvénynek egyik tulajdonsága.* U. o. 1900. — 20. *A lineáris diff. egyenletrendszer egyik resolvense.* U. o. 1901. — 21. *Differentiálalakok interpolációjá.* U. o. 1901. — 22. *Az állandó együtt hatókkal bíró lin. differentiálegyenletek elméletéhez.* U. o. 1901. — 23. *Egy középérték.* U. o. 1902. — 24. *A Taylor-sor maradéktagja.* U. o. 1902. — 25. *A Bolyai-féle trigonometria.* U. o. 1903. — 26. *Egy függvényreláció.* U. o. 1903. — 27. *A lin. differentiálegyenlet alapegyenletéről.* U. o. 1905. — 28. *Halmazok aequivalentiája.* U. o. 1905.

B) Népszerű cikkek: 1. *A számrendszerről.* Az V. ker. áll. főreáliskola értesítőjében. 1885—6. — 2. *Véletlenség, valószínűség, bizonyosság.* Természettudományi Közlöny. 241. füzet. 1887. — 3. *A kör négyyszögítése.* U. o. 259. füzet. 1890. — 4. *A számlálás.* A term. társulat jubileumi emlékkönyvében. — C) Didaktikai cikkek és tankönyvek: 1. Több cikk a Pallas Nagy Lexikonában. — 2. *A geometriai oktatás.* 2 cikk a Magyar Tanügyben. 1884. — 3. *A számtani oktatásról.* Országos középisk. tanáregyesületi Közlöny. 1886. — 4. *A másodrendű görbék egyenleteinek jellegéről.* U. o. 1883. — 5. *A számfogalom felépítése az algebrai tanításban.* Magyar Tanügy. 1886. — 6. *A trigonometria tanításához.* Tanáregy. Közlöny. 1888. — 7. *König „Analysis“-ének ismertetése.* U. o. 1887. — 8. *Unger: „Methodik des Rechnens“ ismertetése.* U. o. 1887. — 9. *A matematika az egységes középiskolában.* U. o. 1892. — 10. *Mathematikai értekezések ismertetése.* U. o., két cikk. 1892. — 11. *A logaritmus tanításához.* U. o. 1892. — 12. *Typikus hibák a matematikában.* Magyar Paedagogia. 1900. — 13. *Számtan a középiskoláknak.* 1892. — 14. *Algebra a kereskedelmi iskoláknak.* 1890. — 15. *Mértan a kereskedelmi iskoláknak.* 1891. — 16. *Algebra a középiskoláknak (König-Beke).* 1892. — 17. *Számtan a népiskoláknak.* 1894. — 18. *Vezérkönyv a népiskolai számtani oktatáshoz.* 1898. — 19. *Számtan és Mértan a gazdasági ismétlő iskoláknak.* 1898. — 20. *Érettségi vizsgálati feladatok gyűjteménye.* 1893. — Budapest, 1906 jan. 20. — **König Gyula** r. t.

BUCHBÖCK GUSZTÁV bölcsészettudományi doktori, az általános chemia magántanárát a budapesti tudomány-egyetemen, levelező tag-nak ajánlják *Than Károly* és *Lengyel Béla* r. tagok. Dr. Buchböck 1887 szeptember hava óta tartozik az egyetem kötelékébe, hol már

mint tanárjelölt beható kémiai fizikai és matematikai tanulmányokat végzett. Ezek alapján 1901-ben kiváló sikerrel tette le a nevezett tárgyakból a középiskolai tanári vizsgálatot. Az egyetemen 1890 óta részint mint állami ösztöndíjas növendék, később mint assistens, adjunctus és magántanár behatóan foglalkozott az elméleti és kísérleti kémia önálló tanulmányával, illetőleg tanításával. E téren több értékes dolgozatot tett közzé, melyek a következőkben vannak felsorolva: 1. A topliczai ásványvíz kémiai analysise. Magyar kémiai folyóirat I. 20. (1895.) — 2. A carbonylsulfid hydrolytos bomlásának sebességéről 1-ső közlemény. U. o. II. 90. (1896.) — 3. Ugyane tárgyra vonatkozó 2-ik közlemény. U. o. III. 113. (1897.) E két dolgozat együtt megjelent németül az Ostwald-féle Zeitschrift f. physik. Chemie czimű folyóiratban XXIII. 123. (1897.) — 4. A ferro cyanaethylmoiekula súlyáról M. ch. f. III. 161. (1897) és Zeitsch. f. physik. Chemie XXIII. 157. (1897.) — Á csizi jodtartalmú ásványvíz phys.-kémiai vizsgálata. Orv. hetilap (1899) és Balneologische Zeitung 22. füzet. (1899). — 6. A közeg befolyása a reactio sebességre M. ch. foly. V. 161. és 177. (1899). — 7. Ugyane tárgyra vonatkozó 2-ik közl. U. o. VI. 2. (1900.) A két értekezés együtt Zeitschr. f. phys. Chemie XXIV. 229. (1900.) — Az ionelmélet. Pótfüzetek a termitt. Közlelyhöz LXXI. füzet (1903). — 9. Az ionok hydratatiójáról. Math. és Term. Értesítő XXIV. 210 (1906) és Zeitschr. f. phys. Chemie LV. 563 (1906). — 10. Több kisebb czikk a M. ch. folyóiratban. — A felsorolt dolgozatok közül a 2-ik számú 600 K egyetemi pályadíjat, a 9. számú pedig 1000 K akadémiai pályadíjat nyert. Az 1905/6. évben állami utazási ösztöndíjjal dr. Buchböck Berlinbe volt kiküldve, hol W. Nernst prof. intézetében kezdette meg a dinitrogenoxyd-gáznak (N_2O) magas hőmértéken történő bomlását, egyensúlyi szempontból, tanulmányozni. Ide vonatkozó buvárkodásai még folyamatban vannak. Többi dolgozatai mellett a 2., 3., 6., 7. és 9. alatt felsorolt dolgozatai, nagyobb szabású önálló buvárkodások. Ezeknek eredménye lényeges haladást jelent az általános és elméleti kémia terén, mint azt a külföldön is elismerték. E dolgozatok fényes tanuságot tesznek alapos elméleti képzettségéről, kiváló kísérletező ügyességéről és önálló buvárkodási képességéről. Úgy vagyunk meggyőződve, hogy dr. Buchböck levelező taggá való megválasztása buzdításul szolgálja tudományos működésének sikeres folytatására, mely az akadémiának éppen úgy, mint hazai tudományos haladásunknak, az exakt buvárkodás terén, egyaránt előnyére válnék. Ez alapon dr. Buchböck Gusztáv levelező taggá való megválasztását a III-ik osztály A) alosztályába, ismételten és melegen ajánljuk. — Budapest, 1907 február 17. — **Than Károly** és **Lengyel Béla** r. tagok.

A III. OSZTÁLY B) ALOSZTÁLYÁBA

RENDES TAGNAK :

Dr. MÁGOCSY-DIETZ SÁNDOR tudomány-egyetemi rendes tanárt, a M. T. Akadémia levelező tagját rendes tagul ajánlom.

Mágocsy-Dietz Sándor 1897 óta levelező tagja az Akadémiának, s azóta ernyedetlenül folytatja azon tudományos munkálkodását, melylyel 10 évvel ezelőtt a levelező tagságot kiérdemelte. A növénytan majdnem minden részére kiterjedő irodalmi munkásságának termékei oly számosak és különben oly általánosan ismertek, hogy azok részletes felsorolását itt mellőzöm, annál is inkább, mivel azok az akadémiai almanach 1899-től 1907-ig terjedő kötetekben részletesen fel vannak jegyezve. Elég, ha felemlítem, hogy Mágocsy-Dietz úgy nagyobb önálló munkái — köztük vaskos kötetek, mint például a két-kötetes „Erdészeti növénytan“-a, valamint számos, önálló kutatásokon alapuló értekezései s nagyszámú egyéb közhasznú dolgozatai igen értékes és nagyarányú tevékenységről tanuskodnak, mely úgy a szorosabban vett szakszerű botanika, mint annak gyakorlati részeire (mezőgazdaság, erdészet és kertészet) is vonatkozik, s a mely azt eredményezte, hogy Mágocsy-Dietz mint kiváló szakteekintély általánosan el van ismervé. Idegen nyelvű munkái pedig a külföldön is megbecsülésben és elismerésben részesülnek. — Mágocsy-Dietz az Akadémia belső munkálkodásában mindenkor tevékenyen buzgólkodik s egyébként az egyetemi tanszéken, a Természettudományi Társulatban és annak növénytan szakosztályában — melynek alelnöke — s más helyen is igen hasznos és teljes elismerésre talált működést mutat fel, úgy hogy mindezek alapján az Akadémia rendes tagságára minden tekintetben érdemes, a miért is őt a megválasztásra a legmelegebben ajánlom. — **Klein Gyula** r. t.

TANGL FERENCZ akadémiai levelező tagot rendes tagnak ajánljuk. Tangl Ferenczet, az állatorvosi főiskola volt tanárát, ma Högyes Endre tanár utódját az egyetem általános kórtani tanszékén, 1902-ben választotta meg a M. Tud. Akadémia levelező tagjának. Az azóta kifejtett rendkívüli munkásságáról tájékozást nyújtanak a levelező taggá történt megválasztása óta megjelent alább felsorolt dolgozatai: I. Adatok az ébrény fejlődésének energetikájához (székfoglaló). Math. és term. Értesítő 20. k. és németül Beiträge zur Energetik der Ontogenese. I. Mittheilung. Die Entwicklungsarbeit im Vogelei. Archiv f. d. g. Physiologie. 93. k. 327—376. I. Új elv alapján először határozta meg a fejlődés munkáját s megállapította, hogy ez a zsír felhasználásával történik. II. Mittheilung. Ueber den Verbrauch an chemischer Energie während der Entwicklung von Bakterienkulturen. Ugyanott 98. k. 475—489. I. A madár peténél alkalmazott elv alapján

a bakteriumkulturáknál elhasznált energia mennyiségét alapította meg. 3. Beschreibung eines Apparates zu quantitativen Respirationsversuchen mit künstlicher Athmung. Ugyanott. 588—597. 1. Tangl által szerkesztett készülék leírása. 4. Vizsgálatok a megtermékenyített pisztrángpete anyag- és energiaforgalmáról. Dr. Farkas Kálmánnal végzett vizsgálat. Math. és term. Értesítő. 1904. 12. K. németül 5. Beiträge zur Energetik der Ontogenese. IV. Mittheilung. Ueber den Stoff und Energieumsatz im bebrüteten Forrellenei. Im Verein mit Dr Kalman Farkas. Pflüger-féle Archiv 1904. évf. 104. k. A pisztrángpete fejlődési munkájának megállapítása. Itt fehérje használtatik a fejlődés munkájára. 6. Der Stoff und Energieumsatz eines künstlich ernährten Säuglings. Ugyanott. Mesterségesen táplált csecsemő teljes szerves és szervetlen anyag- és energiaforgalmának meghatározása. 7. A vér glycerintartalmáról. (J. Weiser Istvánnal) Math. és természett. Értesítő. 23. k. 182. 1. Kimutatta, hogy a vérben meglehetősen állandó concentrációban szabad glycerin van. 8. Adat a gyomornedv valódi aciditásának ismeretéhez. Magy. Orv. Archivum. 8 k. 1906. évf. és németül 9. Untersuchungen über die Hydrogenionenconcentration im Inhalte des nüchternen, menschlichen Magens. Pflüger-féle Archiv 115. k. 1906. Gázelemekkel, elektrometriai úton, határozta meg kopláló ember gyomortartalmában a valódi savtartalmat, a hydrogenconcentratiót. Az első ily módon végzett vizsgálat. 10. A gyomor ép- és kórélettanának újabbkori haladásáról. Budapesti Orvosi Ujság 1906. évf. Összefoglaló kritikai ismertetés. 11. Untersuchungen über die Wärmetönung von Enzymreactionen. I. Mitteilung. Bemerkungen über die biologische Bedeutung der Wärmetönung der Enzymreactionen und Princip der Versuchsanordnung. Pflüger-féle Archiv. 115. k. Az elv ismertetése, a mely szerint tanítványaival az enzymreakciók reakcióhőjét meghatározta. 12. Ueber den Glycingehalt des Blutes nach Untersuchungen mit dem Zeisel'schen Jodidverfahren. (Weiser Istvánnal együtt). Pflüger-féle Archiv 115 k. Részletes, ellenőrzési vizsgálatokkal kiegészített leírása a vér glycerintartalmának. 13. Zur Kenntniss des Nährwertes einiger Heuarten (Weiser Istvánnal együtt). Landwirtschaftliche Jahrbücher 1906. évf. Magyar szénák tápláló értékének első rendszeres kísérletes vizsgálata. — Tanítványainak dolgozatai melyek Tangl Ferencznek levelező taggá történt megválasztása óta az ő kezdeményezésére és vezetése alatt készültek, a következők:

1. Dr. Weiser és dr. Zaitschek: Beitrag zur Kenntniss der chemischen Zusammensetzung und Bildung d. Gänsefettes. Arch. f. d. ges. Physiolog. Bd. 93. 2. Dr. Weiser I.: A heremagrostaalj tápláló és hizláló értékéről ökrökön végzett kísérletek alapján. Kísérletügyi Közl. V. köt. 4. füz. 3. Dr. Weiser I.: A nyers rost emészthetősége szárnyasokban. Ugyanott. 4. Dr. Zaitschek A.: Hizlálási kísérlet czirokmaggal. U. o. 5. Dr. Weiser és dr. Zaitschek: Beiträge zur Methodik der Stärkebestimmung und zur Kenntniss der Verdaulichkeit d. Kohlenhydrate. Arch. f. d. ges. Physiol. Bd. 93. 6. Dr. Farkas

- Géza*: A vérsavó hydroxylion-tartalmáról. *Mathem. és Term. Értesítő.* XXI. köt. 1. füzet. 7. *Dr. Farkas Kálmán*: Vizsgálatok a selyemhernyó anyag- és energia-forgalmáról fejlődése közben. *Ugyanott.* 8. *Dr. Farkas Kálmán*: A selyemhernyó energia-forgalmáról metamorphosisa közben. *Közl. az összehas. élet- és kórtan köréből* 1903. 9. *Dr. Farkas Géza és dr. Scipiades Elemér*: Vizsgálatok terhesek, szülők és gyermekágyasok vérsavójának s a magzatvíznek molekulás concentratio viszonyairól. *Mathem. és Term. Értesítő.* XXI. köt. 3. füz. 10. *Dr. Farkas Kálmán*: Ueber den Energieumsatz des Seidenspinners während der Entwicklung im Ei und während der Metamorphose. *Arch. f. d. ges. Physiol.* Bd. 98. 490—546. I. 11. *Dr. Farkas Kálmán*: Zur Kenntniss des Chorionins und des Chorioningehaltes der Seidenspinnereier. *U. o.* 547—550. I. 12. *Dr. Farkas Géza*: Ueber die Concentration der Hydroxylionen im Blutserum. *Ugyanott.* 551—576. I. 13. *Dr. Farkas Géza és dr. Scipiades Elemér*: Ueber die molec. Concentrationsverhältnisse d. Blutserums d. Schwangeren, Kreissenden und Wöchnerinnen und des Fruchtwassers. *Ugyanott* 577—587. I. 14. *Dr. Zaitschek A.*: Zur Methodik d. Bestimmung des Stickstoff- und Eiweissgehaltes der Fäces. *U. o.* 595—613. I. 15. *Dr. Zaitschek A.*: Beitrag zur Kenntniss d. Bildung und Zusammensetzung des Hühnerfettes. *U. o.* 614—622. I. 16. *Dr. Weiser I.*: Ueber das „Avenin“. *U. o.* 622. I. 17. *Dr. Weiser I. és dr. Zaitschek A.*: A seprőczirokmag chemiai összetételéről és tápláló értékéről. *Kísérletügyi Közl.* 1904. 18. *Dr. Korbuly M. és dr. Weiser I.*: A zab chemiai összetétele és tápláló értéke. *Kísérletügyi Közl.* 1904. 19. *Dr. Weiser I.*: Hazai szénák chemiai összetételéről és tápláló értékéről. *Kísérletügyi Közl.* 1904. 20. *Dr. Zaitschek A.*: A tiszavirág tápláló értéke baromfiban. *Kísérletügyi Közl.* 1904. 21. *Dr. Zaitschek A.*: Szükséges-e a tyúkoknak takarmányuk közé kavicsot adni? *Kísérletügyi Közl.* 1904. 22. *Dr. Farkas Kálmán és dr. Korbuly Mihály*: Adatok a vizelet chemiai energiataralmának pontos megállapításához. *Kísérletügyi Közl.* 1904. 23. *Dr. Lengyel Roland*: Über die Bestimmung der Schwefel säure im Harn mittels alkoholischer Strontiumchloridlösung *Pflüger's Archiv* 1904. 104. K. 24. *Dr. Bodon Károly*: Beitrag zur Kenntniss der molekularen Concentrationsverhältnisse und chemischen Zusammensetzung der Transsudate und Exsudate. *Pflüger's Archiv.* 1904. 104. I. 25. *Dr. Zaitschek A.*: Vergleichende Untersuchungen über den Gehalt an eiweiss- und stärke lösenden Enzymen verschiedener Milcharten. *Pflüger's Archiv* 1904. 104. I. 26. *Dr. Zaitschek A.*: Zur Kenntnis der Pepsinsalzsäurelöslichkeit der Milch und der Caseine. *Pflüger's Archiv* 1904. Bd. 104. 27. *Dr. Farkas Kálmán és dr. Korbuly Mihály*: Kritischexperimentelle Studien über die Calorimetrie des Harnes. *Pflüger's Archiv* 1904. 104. K. 28. *Dr. Zaitschek A.*: Zur Physiologie des Muskelmagens der körnerfressenden Vögel. *Pflüger's Archiv* 1904. 104. K. 29. *Dr. Zaitschek A.*: Versuche über die Verdaulichkeit des Chitins und den Nährwert der Insecten

- Pflüger's Archiv 1904. 104. I. 30. *Lengyel Loránd*: Adat a pepsin-emésztés thermodynamikájához. Mathem. és Természettud. Értesítő XXIII. köt. 2. füzet 255. o. 31. *Dr. Weiser I. és dr. Zaitschek A.*: Das Besenhirse Korn als Futtermittel. Landwirtschaftl. Jahrbücher 1905. 32. *Dr. Korbuly M. és dr. Weiser I.*: Über die Zusammensetzung und den Nährwert des Hafers. Landwirtschaftliche Jahrbücher 1905. 33. *Dr. Hári Pál*: Vizsgálatok a trypsin-emésztés reactionhőjéről. Magyar Orvosi Arch. 1906. évf. VII. köt. 1. füzet. 34. *Dr. Hári Pál*: Az intramolekulás vízfelvételtől a fehérje trypsin-emésztés közben. Ugyanott. 35. *Szili Sándor*: Az érett magzat vérenek hydroxylion- és titrálható alkalitartalmáról. Ugyanott. 36. *Szili Sándor*: Vizsgálatok az állati szervezet savtűrő képességéről. Ugyanott. 37. *Benedict Henrik*: A cukorbajosok vérenek hydroxylion tartalmáról. Ugyanott. 38. *Goitein Salamon*: A táplálék Ca- és Mg-tartalmának befolyásáról ezen elemek forgalmára és a szervek Ca- és Mg-tartalmára. Ugyanott. 39. *Dr. Weiser István*: A szőlőtörköly takarmányértékéről. Kísérletügyi Közl. VIII. köt. 589. old. 40. *Dr. Weiser I. és dr. Zaitschek A.*: Melassze-etetés lovakkal. Kísérletügyi Közl. VIII. köt. 578. lap. 41. *Dr. Zaitschek A.*: A tök összetételéről és tápláló értékéről. Kísérletügyi Közl. VIII. köt. 490. old. 42. *Dr. Zaitschek A.*: A bükkfa tápláló értékéről. Kísérletügyi Közl. VIII. köt. 502. old. 43. *Dr. Farka Kálmán*: Az élő és vágósúly szerinti állatkereskedés előnyei és hátrányai. Kritikai tanulmány. Kísérletügyi Közl. IX. k.44. *Dr. Farkas Kálmán*: Vizsgálatok az itatásnak és a takarmány sózásának befolyásáról a testsúly változásaira és a szervek vizeztartalmára. Adat a vágó állatok vásári etetésének és itatásának kérdéséhez. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 45. *Dr. Weiser I.*: A földi tök (*Bryonia alba*) befolyása a takarmány kihasználására. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 46. *Dr. Weiser I.*: A szárított répalevél és fej takarmány értékéről. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 47. *Dr. Weiser I.*: A lenmagrostaalj takarmányértéke. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 48. *Dr. Weiser I. és dr. Zaitschek A.*: Hízalási kísérletek melasszet tartalmazó takarmányadagokkal. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 49. *Dr. Zaitschek A.*: A szén-sav hatása a tej vegyi összetételére. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 50. *Dr. Zaitschek A.*: Adat a vizelet energiatartalmának meghatározásához. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 51. *Dr. Zaitschek A.*: A szárnyasok élő súlyának eloszlásáról. Kísérletügyi Közl. IX. köt. 52. *Dr. Lengyel Loránd*: Untersuchungen über die Wärmetönung von Enzymreactionen. II. Mitteilung. Einige Versuche über die Wärmetönung der Pepsinverdauung des Eiweisses. Vorläufige Mitteilung. Pflüger's Archiv 115. köt. 7. old. 53. *Dr. Hári Pál*: Untersuchungen über die Wärmetönung von Enzymreaktionen. III. Mitteilung. Über die Wärmetönung der Trypsinverdauung des Eiweisses. Pflüger's Archiv. 115. köt. 11. old. 54. *Dr. Hári Pál*: Über die intramolekulare Wasseraufnahme bei der tryptischen Verdauung des Eiweisses. Pflüger's Archiv 115. köt. 52. old. 55. *Dr. Szili Sándor*: Untersuchungen über den Hydroxylionen-

gehalt des placentaren (fötalen) Blutes. Pflüger's Archiv 115. köt. 72. old. 56. *Dr. Szili Sándor*: Experimentelle Untersuchungen über Säureintoxikation. Pflüger's Archiv 115. köt. 82. old. 57. *Dr. Benedict H.*: Der Hydroxylionengehalt des Diabetikerblutes. Pflüger's Archiv 115. köt. 106. old. 58. *Dr. Goitein S.*: Über den Einfluss verschiedener Ca- und Mg-Zufuhr auf den Umsatz und die Menge dieser Stoffe im tierischen Organismus. Pflüger's Archiv 115. köt. 118. old. 59. *Dr. Weiser I.*: Über den Nährwert getrockneter Weintrester. Landwirtschaftliche Jahrbücher 1906. 60. *Dr. Zaitschek A.*: Über den Nährwert des Buchenrindennehls. Landwirtschaftliche Jahrbücher 1906. 61. *Dr. Zaitschek A.*: Über die Zusammensetzung und den Nährwert des Kürbis. Landwirtschaftliche Jahrbücher 1906. évf.

Ezeket kívül Tangl Baumgarten Pál tübingai tanárral együtt kiadta a Jahresberichte über die Fortschritte in der Lehre von den pathogenen Mikroorganismen című folyóirat 18., 19. és 20. kötetét.

Tangl Ferencz mint levelező tag fényesen beváltotta tudományos munkásságához fűződött reményeinket. Nemcsak maga bizonyult következetesen és a legszebb sikerrel dolgozó buvárnak, hanem szakmájában iskolát alapított. Mindezekre támaszkodva melegen ajánljuk, hogy Tangl rendes taggá választassék; eddigi munkássága, ernyedetlen szorgalma és nagy képességei kétségtelenné teszik, hogy az Akadémia elsőrangú munkaerőt nyer személyében. — Budapest, 1907 február 21. — *Dr. Klug Nándor* r. t. — *Dr. Jendrassik Ernő* l. t.

LEVELEZŐ TAGNAK:

DR. CHOLNOKY JENŐ kolozsvári egyetemi ny. rendes tanárt levelező tagnak ajánlom.

Cholnoky Jenő a földrajz tudományos művelői között első sorban áll. Nemcsak mint tudományos író, a kinek népszerű módszerrel készült köteteit széles körökben nagy haszonnal olvassák, jeleskedik, hanem mint szigorúan tudományos kutató is, eredeti vizsgálatokon alapuló tanulmányával itthon és a külföldön elismerésre tett szert, a tudományos világirodalom kritikáját kiállotta.

Cholnoky Jenő 12 év óta tudományos munkásságot tanúsított. A hozzávaló anyagot 1896—1898-i khinai és mandzsországi utazása közben, valamint sűrű magyarországi kirándulásain gyűjtötte.

Nagyobb önálló munkái: 1. A sárkányok országából. Veszprém, 1900. — 2. A levegő physikai földrajza. Budapest, 1903. (A tudományos földrajz kézikönyvei II. köt. I. része.) — 3. A Föld physikai tüneményeinek ismertetése. Budapest, 1906. (Műveltség könyvtára, Világegyetem kötete.) — 4. A Föld hegyei és vizei. Budapest, 1906. (Műveltség könyvtára, A Föld kötete.) — 5. Folyószabályozás és talajjavítás Khinában. Budapest, 1905. (Vízügyi közlemények.) — 6. A Balaton limnológiája. Budapest, 1897. (A Balaton tudományos tanulmányozásának eredményei. I. köt. 3. rész.) — 7. A Balaton szintüneményei. Budapest, 1904. (U. o.) — 8. A Balaton jegéről (sajtó alatt).

(U. o.) — 4. A futóhomok mozgásának törvényei. Budapest, 1902. (Földtani Közlöny XXXII. köt.)

Mindezekben a finom megfigyelések temérdeksége, az eredeti világos felfogás és megítélés erejével és közvetlenségével a természet-tudományi földrajzi ismereteket tetemesen gyarapította.

Egyéb értekezései: 10. Vándorlásaim a mennyei birodalomban. (Természettud. Közl. 356. füzet.) — 11. Kurze Zusammenfassung der wiss. Ergebnisse meiner Reise in China und in der Mandscherei in den Jahren 1896—1898. (Verhandl. d. Gesell. für Erdkunde zu Berlin 1899.) — 12. A Föld-Globus és annak használmódja. Budapest, 1896. — 13. Az árvizek előrejelzéséről. (Földr. Közl. 1896.) — 14. Kínai utazásom útfelveteléről. (Kataszteri Közl. 1899.) — 15. Utazási jelentés Mandzsuoországból. (Földr. Közl. 1898.) — 16. Cholnoky Jenő ázsiai utazásáról. (U. o. 1898) — 18. Cholnoky Jenő levele Ázsiából. (U. o. 1897.) — 18. A kínaiak hidépítéséről. (Mérn. és Építész-Egyetel Közlönye. 1899.) — 19. Közlekedés a kínai Alföldön. (U. o. 1899.) — 20. Árva vára, Badacsony-Szigligettel, Budapest. Magyarázatok földrajzi tájképekhez. Budapest, 1896. — 21. Hydromechanika. (Magyar mérnöki zsebkönyv. 1894.) — 22. Dél-Mandzsuoország oratektonikai viszonyainak rövid összefoglalása. (Földr. Közl. 1899.) — 23. Vorläufiger Bericht über meine Forschungsreise in China. (Petermann's Geographische Mittheil. 1899.) — 24. Jelentés a balatoni önműködő vízjelző-készülék eredményeiről és a tihanyi mérésről. (Földr. Közl. 1895.) — 25. A csapadékeloszlás egyik fontos földrajzi hatásáról. (Földr. Közl. 1903.) — 26. Mukden. (U. o. 1904.) — 27. Az Alföld tudományos tanulmányozásáról. (U. o. 1904.) — 28. Argentína és Bolivia határvidékeiről. (U. o. 1905.) — 29. A kínai nagy Alföld. (U. o. 1905.) — 30. A jégkorszakról. (U. o. 1905.) — 31. Magyarország néprajzi térképe. (U. o. 1906.) — 32. Magyarország geographiai helyzete. (U. o. 1906.) — 33. A Medardus-napi időváltozásról. (Math. és Phys. lapok és Időjárás. 1902.) — 34. A deliblati homok napi hőmérsékletingadozása. (M. T. A. Math. és Term.-tud. Értesítő XXI. k.) — 35. A Nagy Magyar Alföld tudományos tanulmányozása. (M. ort. és Term. vizs. szegedi vándorgyűlés iratai. 1905.) — 36. A kínai erdőségekről. (Erdészeti Lapok.) — 37. A kínai halászatról. (Gróf Zichy Jenő III. ázsiai utazása. I. köt.) — 38. Használati utasítás Budapest térképéhez. 1901. — 39. Az Alföld, Kelet-Ázsia, A hegyek keletkezése és pusztulása. (3 Syllabus a népszerű főiskolai tanfolyamon tartott előadásairól.) — 40. Térképek Kogutovicz Iskolai Atlaszában és a N. Magyar Atlaszban. Mindezen munkálatok 2000 8° rétet nyomtatott oldalra terjednek. Ezekonkívül németből magyarra fordította dr. Almásy György: Vándorutam Ázsia szívébe című könyvét. Szerkesztette 1899-től 1900-ig a Földrajzi Közlöny és szerkeszti 1904-től a Földrajzi Közleményeket.

Számos ismeretterjesztő cikkéről a Vasárnapi Ujságban, a Pallas Lexikonban és egyebütt nem is kell itt szólnom. Cholnoky Jenő e nagy írói tevékenységében mindig komoly tudományú elő-

készültséget, józan kritikát tanúsít és élénk meggyőző tollal jelenik meg az olvasó előtt. Abban a meggyőződésben ajánlom öt levelező tagnak, hogy e kitüntetésre fölöttébb érdemes és a Magy. Tud. Akadémián is becsületet fog szerezni a magyar tudományosság jó nevének. — Budapest, 1907. február hó 22-én. — **Lóczy Lajos** r. t.

CSERHÁTI SÁNDOR, a magyaróvári m. kir. növénykísérleti állomás vezetőjét levelező tagul ajánljuk. — Hazánk mezőgazdaságának kísérleti és tudományos úton megoldható kérdéseivel aránylag csak kevesen foglalkoznak. Ezen keveseknek egyik legjelentősebbje Cserhádi Sándor, a ki már 1891 óta majd kizárólag a mezőgazdasági kísérleti ügynek fáradhatatlan és eredményekben gazdag munkása. Erre a munkálkodásra készült, a midőn a magyaróvári gazdasági akadémia elvégzése után a hallei és lipcsei egyetemen a természettudományi tárgyakkal foglalkozott és a midőn 1875-ben segédtanárrá, 1879-ben rendes tanárrá neveztetett ki a magyaróvári gazdasági akadémiához. Az akadémián való tanári működésének első éveit kutatásában korlátozva érezte magát, megfelelő kísérleti intézmény nélkül, miért is hosszas sürgetésére 1891-ben megbízott a növénytermelési kísérleti állomás létesítésével, melynek vezetője lett és a melyben végzett kísérletei a tanári állásától 1904-ben való lemondásával teszik tudományos foglalkozását.

A mezőgazdasági kérdésekkel nemcsak ismeretterjesztő irataiban foglalkozik, — a melyek felsorolását mellőzzük — hanem a mezőgazdaság különböző érdekeinek kielégítéseken számos, önállóságáról tanuskodó eredeti munkában foglalja össze tapasztalatait és tudományos vizsgálatainak eredményeit. Tudományos tekintetben ezeknél figyelemre méltóbbak azok az értekezései, a melyekben 1893 óta a kísérleti állomáson és az ország különböző vidékein való kísérletezéseivel elért eredményeket éles megfigyelő képességgel összegezi, levonva belőlük szigorú kritikájával a gyakorlat számára értékes következtetéseit. Ezeket az önálló munkákat és a kísérleti eredményeket magába foglaló értekezéseket alább soroljuk fel. Ezek közül „A dohány égésének tanulmányozása” az Akadémia értekezéseinek sorában jelent meg. Cserhádi Sándor különben Akadémiánk figyelmét 1897-ben vonta nagyobb mértékben magára, a midőn Akadémiánk a Forster-féle mezőgazdasági jutalomban részesítette a növénytermelési kísérleti állomás jelentéseiben kifejtett és igazolt működését, mely: „mind elméleti, mind gyakorlati irányban is valóban önálló becsű s mely a mezőgazdaság terén határozott jelentőségű haladást foglal magában.” Ezen idő óta való buvázkodásainak és kísérletezéseinek gyakorlati eredményei, hogy mezőgazdáink egy részét sikerült a kísérletezésre rábírni, továbbá az újabb, jobb termesztett növényfajták elterjedése, a műtrágyák általános alkalmazása s végül az okszerű gazdálkodás terjedése. Teljes méltánylást érdemel különösen a helyes eredményeknek kísérletezés útján való bizonyítása, melyek a szabadban, a szántóföldön nagyban való kísérletezésnél nyertek teljes igazolást.

Mindezek a munkálkodásai tudományos kutatásokat is foglalnak

magukban és Cserháti Sándor komoly törekvéseinek bizonyítékai, miért is alkalmasnak tartjuk őt arra, hogy Akadémiánk tagjául válaszsza eddigi munkálkodása elismeréseként. Meggyőződésünk, hogy Akadémiánk javainak öregbítésére fog szolgálni a mezőgazdasági kérdések terén való jövőendő munkálkodása, és hogy Akadémiánk a magyar mezőgazdasági tudomány méltó képviselőjét fogja megjutalmazni tagjául való megválasztása által.

Irodalmi működése a következő felsorolásból tűnik ki:

A Phylloxera vastatrix 1880. — A trágyázás alapelvei. Dr. Kosutány-nyal 1887. — Jelentés a m.-óvári gazdasági akadémia kísérleti telepén az 1886—1888. években végrehajtott növénytermelési kísérletekről. — A gabonafélék termesztése 1889. — A csalamádé termesztése 1891. 3. kiadás. — A talajnak mély művelése hazánkban 1891. (Németül is). — A növénytermelési kísérleti állomás jelentése 1891., 1892., 1893., 1894., 1895., 1896. évekről, 6 kötet. Ezen jelentések az érdemleges kísérletek eredményét tartalmazzák. — Talajismeret 1894., II. kiadás 1902. — Újabb tapasztalatok a trágyázás köréből 1895. — Az okszerű talajművelés alapelvei 1896. — A gyomok kártékonyasága és az ellenük való védekezés 1896. — A rétek trágyázása hazai kísérletek alapján 1898. — Általános és különleges növénytermelés. 2 kötet 1900. II. kiadás 1905. — A homoki szőlők trágyázása 1901. — A káli trágya alkalmazása hazai tapasztalatok alapján 1901. — A gabonafélék termesztése 1905. — A műtrágyák okszerű alkalmazása 1907. — Továbbá az előbb jelzett Jelentésekben közölt értekezéseken kívül: A dohány égésének tanulmányozása. M. T. A. Érték. a Term. Tud. Közl. 1893 XXIII. k. 7. (Németül is.) — Rét- és szőlőtrágyázási kísérletek 1898. — A szikes talajok megjavítására irányuló kísérletek 1898. — Kísérletek hazai czukorrépagaggal 1898. — Trágyázási kísérletek Thomassalakkal 1899. — Összehasonlító árpatermelési kísérletek 1896—1898-ban. — 1899. — A zabosbükköny alá adott kálifoszfat hatása a zabosbükkönyt követő rozsra 1899. — A répa felmagzásának tanulmányozása 1899. (Németül is.) — Összehasonlítható czukorrépatermelési kísérletek 1900. — Különböző hazai talajok tápanyagszükségletének megállapítása 1900. — Szőlőműtrágyázási kísérletek 1900. — A Hanna árpa mezőgazdasági értéke 1902. — A tözeges rétek termőképességének fokozása 1902. — Czukorrépatermelési és trágyázási kísérletek 1903—1906. — A búza minőségét meghatározó tulajdonságok 1905. — A vetőmagváltoztatásnak befolyása a búza termőképességére és minőségére 1905. — Termelési kísérletek különböző búzafélékkel 1905. — A káli-trágyának hatása az árpára 1906. — Klein Gyula r. t. és Mágócsy-Dietz Sándor l. t.

Dr. GYÖRY TIBOR egyetemi magántanárt Budapesten levelező tagnak ajánlom. Győry dr. immár egy évtizede lankadatlan szorgalommal és jeles sikerrel műveli az orvostörténelmet s számos

önálló művével és rövidebb-hosszabb czikkével nemcsak idehaza aratott elismerést, hanem külföldön is ismertté és becsültté tette a nevét. Dolgozatai egytől-egyig magasan felülemelkednek a dilettantismus színvonalán s nemcsak az orvostudomány, hanem a szorosan vett történelmi szaktudomány szempontjából is teljesen megütik a mértéket s legteljesebben reászolgálnak az elismerésre. Különös érdemül tudandó be Győry dr.-nak, hogy dolgozataiban legszívesebben foglalkozik a hazai vonatkozású tárgyakkal; irodalmi működésében nyilvánvalóan az az alapeszme vezeti őt, hogy a magyar adatokat beleilleszse az általános európai orvostörténelembe, hogy kivívja és biztosítsa a magyar orvostudományi íróknak azt a helyet az orvostudomány történetében, a mely őket munkálkodásuk szerint megilleti. Így, hogy többet ne említsek, Győry dr. védte meg a nagy magyar nőorvos, *Semmelweis* magyar voltát *Waldheimmal* szemben, a ki őt könyvében osztráknak mondja. Győry dr.-nak czikkei s különösen a tőle sajtó alá rendezett nagy *Semmelweis*-kötet révén, melynek megjelenését Akadémiánk segítsége tette lehetővé, sikerült már is változtatni e felfogáson, a mint az kiderül pl. a bécsi és berlini orvostörténelmi professoroknak azóta megjelent czikkeiből, a melyekben immár magyarnak ismerik el *Semmelweist*. De megvédte Győry dr. *Semmelweist* külföldi, különösen angol orvosi lapok hasábjain közzétett czikkeiben azokkal a támadásokkal szemben is, a melyek e legnagyobb magyar orvostól felfedezésének prioritását akarták elvitatni. Méltán nagy reményeket fűzhetünk Győry dr. további irodalmi működéséhez, melyek buzgó folytatásához Akadémiánk bizonyára hathatós ösztönzést nyújt, ha Győry dr.-t eddigi jeles irodalmi működése elismeréséül levelező tagjai közé választja.

Győry dr. irodalmi működése, eltekintve száznál több könyvismertetéstől, a következő:

1. *Egy régi magyar könyv.* (Orvosi Hetilap 99. 37—38.) Győry dr. ebben az 1669-ben „Kerti dolgoknak leírása“ czímen Bornemisza Anna fejedelemasszony megbízásából és költségén mindössze 75 példányban nyomtatott könyvnek egy újonnan felfedezett 9-ik példányáról számol be.

2. *A paviai egyetem a XV. században.* (O. H. 900. 36. sz.) Ismereti ezen egyetemet Ferrari könyve nyomán s ennek kapcsán szól az egykori egyetemek berendezéseiről, szokásairól stb.

3. *Bethlen Kata grófnő.* (O. H. 900. 25.) E tanulmányában Győry dr. B. K. grófnőről mint orvosról emlékezik meg. Az egykorú adatok nyomán kimutatja, hogy B. K. komolyan foglalkozott a természettudományokkal, főleg a növénytan s az orvosi tudománnyal. Különösen mint szemorvosnak nagy híre volt. Példák kapcsán megemlékezik továbbá a XVIII. század első évtizedeiben nálunk divott orvosképzésről. Ugyanaz németül: Pester med. chir. Presse 900. 29. sz.

4. *Adatok az 1738. évi pestis történetéhez.* (Természettud. Közl. 370. sz.)

5. *Adatok a morbus hungaricus történetéhez.* (Századok 900.) A Magy. Történelmi Társulatban tartott felolvasása, melyben a Morbus hung.-nak a történetirókat érdeklő részét adta elő.

6. *Bibliographia medica Hungariae 1472—1899.* A Magyarországon és hazánkra vonatkozólag a külföldön megjelent orvosi könyveknek kimutatása. A Magy. Tud. Akad. hozzájárulásával kiadta tagjai számára a Magy. Orvosi Könyvkiadó-társulat. Budapest 1900. (XI + 253 lap.)

7. *Morbus hungaricus.* Orvostörténelmi tanulmány. Budapest, Pester Lloyd, 1901. Eredeti kútfők (több mint 70 egykorú szerző) alapján írta: Gy. I. (200 lap.) *Ugyanez németül* is megjelent: Jena, Gustav Fischer kiadásában (191. 1.) E munka kivonatát Kétyl Károly prof. úr volt szives a Magy. Tud. Akadémiának még megjelenése előtt: 1899 június 19-én bemutatni. (Lásd: Akadémiai Értesítő 1899 nov., 119. füzet.)

8. *Momentumok a magyar orvosi történelemből.* (Századok 901.) Ezen munkájában rámutat, hogy az orvostörténelem képén a magyar orvosi tudomány vívmányai a régi kortól fogva a késő Semmelweisig túlnyomórészt át vannak festve s¹e festményt eredeti alakjára restaurálva: az orv. tört.-nek eredeti magyar vonásait óhajtja szabaddá tenni.

9. *Aetiologisches zum morbus hungaricus* (901.) (Berlin, Wien.)

10. *A német természettudósok és orvosok 73. gyűlése Hamburgban.* O. H. 901. 40—41. sz.

11. *Az orvostörténelem gyakorlati hasznáról s kulturtörténeli hivatásáról.* (O. H. 1902. 18. sz.) Magántanári próbaelőadás.

12. *Kaposi Móricz* (O. H. 902. 14. sz.)

13. *Egy XVI. századbeli gyermekgyógyászati könyv.* (O. H. 902.) Sorianonak könyvét ismerteti és méltatja.

14. *Nagy Lajos király halálos betegségéről.* (1902. „Századok.”)

15. *Néhány szó a hazai orvosi történet ügyében.* (O. H. 902. és „Századok“-ban.) E cikkében rámutat a hazai levéltárakban elhelyezett szűz orvostört. anyagra, mely még feldolgozásra vár, hogy ily módon megírható legyen a hiteles és teljes magyar orvosi történelem. Főleg a vármegyék gondoskodásába ajánlja a hazafias ügyet.

16. *Trnka Venczel.* (O. H. 1902.) A nagyszombati egyetem híres tanárának életrajza.

17. *Zur Prioritätsfrage Holmes-Semmelweis.* („Janus“ 1902 okt.-tól 1903 decz.-ig terjedő füzetei.) Baruch new-yorki professor Holmes nevű honfitársa részére akarta lefoglalni Semmelweis elől a prioritás babériját. Győry kimutatja Baruch tévedéseit. Mindamellett hosszabb polemia fejlődött ki, melyből Semmelweis sértetlenül került ki. Győry kimutatta ugyanis, hogy Baruch Semmelweis iratai meghamisításával és Semmelweisnek egy nem létező, sohasem is létezett munkájából citált, csak hogy Holmes-t megmentse az eredeti álláspontja részérc.

18. *Semmelweis vagy Holmes.* (O. H. 902.)

19. *Hazai gyógyászatunk vázlatos története.* (1902.) Bevezető cikk. a „Magyar Orvosi Vademecum“-hoz.

20. *Ásványvizeink történetéből.* (Balneolog. Évkönyv. 1902.) Az Országos balneol. congressuson tartott előadás. Ugyanaz németül is.

21. *Csapó József (1734—1799.) és gyermekgyógyászati munkái.* (O. H. 1903.) Dolgozatában a debreczeni orvosnak a Magy. Nemz. Múzeumban talált gyermekorvostani tárgyú kéziratát ismerteti, közli az életrajzát arcképestül s méltatja orvosi műveit, melyek elfogulatlan, világos gondolkozású orvosra vallanak.

22. *A német természettudósok és orvosok 76. gyűlése Boroszlóban.* (O. H. 904.)

23. *Az állatorvostan történelmének tanításáról.* (Állatorvosi Lapok 905. 7. sz.) (Bevezető előadás az áll. orv. főiskolán.)

24. *A történelmi igazság a Czermák-Türck-féle prioritási harcban.* (O. H. 905. 49—50. f.) Világosságot igyekszik vetni ezen máig eldönthetetlennek maradt ügyben s kimutatja, hogy nem is prioritási harcról, hanem féltékenykedésről volt szó a dologban, melyet Türck kezdeményezett. Érdeme e dolgozatnak egyfelől az, hogy szétfoszlatta azon téves illúziókat, melyekben a magyar szakkörök leledzettek, mikor azt hirdették (könyvekben kinyomatták), hogy a gégetükről felfedezésének dicsősége Magyarországból sugárzott ki, hogy Czermák először a budapesti orvosegyletben mutatta be a gégetükröt, a mi a történelmi igazsággal ellenkezik. Másik érdeme, hogy Czermáknak igazságot szolgáltat. Megjelent: Berliner Klinische Wochenschrift 1906. jan. 1-i számában is, a magyarokat felvilágosító rész kihagyásával.

25. *Az orvosi tudomány története.* (905.) Syllabus az University Extensionban tartott 6 előadáshoz.

26. *Semmelweis.* (O. H. 905. 33. sz.) Osztrák részről ért támadások ellen védi meg Semmelweisünket. A világtörténelemből vett példák halmazával (Aristoteles, Livius Andronicus, I. Oroszlánszivű Rikárd, Columbus Kristóf, I. Napoleon, Gambetta, Zola, Michelet, Du Bois Reymond, Chamisso, stb. stb.) annak analogiáit állítja oda, hogy nem az eredeti faji származás az egyedül döntő annak megítélésében, ki mely nemzetnek fia volt s hogy S.-t nemcsak születése, működésének súlypontja, eltemetése helye s nemcsak érzelmei szerint monthatjuk joggal magyarnak, de mert családja generációkon át már Magyarországon élt. Ugyanez németül: Berliner klinische Wochenschrift (905. Nr. 33.)

27. *Semmelweis irodalmi hagyatéka.* (O. H. 906. 1. sz.) Kimutatja S. munkáiból, hogy S. csakis akkor irt németül (2 munkájában), mikor „azok nyelvén szólott, kikre épen hatnia kellett“. Összes és nagyszámú cikkeket magyarul irta. Reámutat, hogy ugyanazon évben, (1861.) mikor *Virchow* (!) „spekuláló ficzkó (Kerl)“-nek nevezte Speyerben nyilvánosan S.-t, ugyanakkor idehaza Markusovszky írta róla legbiztosabb, legmelegebb apológiáját mellette.

28. *Semmelweis' gesammelte Werke.* Herausgeg. u. zum Theil aus dem Ungarischen übersetzt von T. v. Györy. Mit Unterstützung der ungar. Akademie der Wissenschaften. Jena, Gustav Fischer

1905. (VIII + 604 lap.) A Magyar Tud. Akad. III. osztálya 1904. márcz. 14-én tartott zárt ülésének jegyzőkönyve szerint az osztály 3000 K támogatásban részesítette a mű kiadását. Magyarul: *Semmelweis összegyűjtött munkái*. A magyar orvosi könyvkiadó-társulat megbízásából összegyűjtötte s egy részét németből fordította. Budapest 1906. (VIII + 727 l.)

29. *Az orvosi tudomány története*. Pozsony, 1906, 16 lap. Syllabusa az 1906. év tavaszán Pozsonyban is megtartott University Extension előadásainak.

30. *Die Prioritätsfrage Türck-Czermak*. (Berliner klin. Wochenschrift 1906. Nr. 1 és Nr. 8.)

Hosszabb polemiája Heymann berlini professzorral, mely Európa számos laryngologusát harcra szólította. A gégetükör felfedezésének prioritását Czermáknak ítéli meg s kimutatja az ellenargumentumok tárgytalanságát. A polemiában felszólalók Győrynek adtak igazat Heymannal szemben.

31. *Semmelweis tanításának eltorzítása a XX. század orvosi irodalmában*. (Szülészet és Nőgyógyászat 4. szám, németül: Verhandlungen der deutschen Naturforscher u. Ärzte 1906.) Ezen a német természetvizsgálók és orvosok Stuttgartban 1906. szept. havában tartott előadásában kimutatta Gy., mily felületes tévedések áldozata lett Semmelweis tanítása csak a XX. század néhány éve alatt is úgy a német, mint az angol szakirodalomban, s a jövőre nézve több történeti igazságot kíván.

32. *Semmelweis és Holmes*. Válaszul Charles J. Cullingworth közleményére. (Szülészet és Nőgyógyászat 2. sz.) Cullingworth S. prioritását Holmesnek vindikálta. Gy. kimutatja a tévedést. Megjelent angolul is. *O. W. Holmes and Semmelweis*. (Journal of Obstetrics and Gynaecology of the British Empire Oktober 1906.)

33. *Emlékbeszéd Semmelweis felett*. (Orvosi Hetilap 39. sz., Szülészet és Nőgyógyászat 4. sz. (Budapesti kir. orvosegyes. évkönyve 1906-ról.) Ezen munkájában az emlékbeszédek szokott határain túllépve, Semmelweis emlékét megtisztította a még felhangzó vádaktól, főleg attól, hogy tanítását nem tette közzé idejekorán. Győry kimutatja, hogy ez a vád nem érheti Semmelweist, mert tanításának elterjesztését, közlését a nálánál akkoriban sokkal híresebb Hebra, Skoda, Routh stb.-re bízta; ezen férfiak nevének védőszárnyai alatt mentek világgá a Semmelweis-tanok alig egyfélével a felfedezésük után. Az emlékbeszéd sorra veszi még S. számos támadóit is eredeti munkáik nyomán. (Készül megjelentetni németül is.)

34. *Beszéd, melyet az egyetem Semmelweis ünnepélyén 1906 szept. 30. tartott* (Szülészet és Nőgyógyászat 4. sz.) A Semmelweis-szoborbizottság felszólítására Gy.-nek jutott a szerep, hogy az ünneplő közönséggel ismertesse S. áldásos működését és élete folyását. Megjelent németül is: *Vortrag über Semmelweis*. (Pester med. chir. Presse 41. sz.)

35. *Semmelweis Ignác családfája*. („Szülészet és Nőgyógyá-

szat“ 2. sz.) *Semmelweis Ignác származása.* („Századok“ 9. füzet.) Azzal az osztrák verzióval, melyet legújabban Waldheim könyvében is tényként publikál, hogy Semmelweis szülei vagy nagyszülei Ausztriából vándoroltak be Magyarországra: Győry — anyakönyvi adatok fonalán — 1692-ig követi vissza Semmelweis családjának magyar honosságát; egyenes elődei a nevezett esztendőben Szikra soproni községben éltek.

36. II. *Rákóczi Ferencz fejedelem és bujdosó társai betegségéről, háláláról.* (Természettudományi Közlöny 447. füz.) Az egykorú feljegyzéseket állította itt egybe, melyek biztos diagnosisokat nem minden esetben engednek meg.

37. *Thököly Imre betegsége.* („Századok“ októberi sz.) A Thallóczy Lajos által összeállított kórtörténeti adatok elemzéséből megállapította, hogy Thököly Imre sokizületi csúzban (polyarthriti rheumatica) szenvedett s ez okozta végül halálát is. — **Lenhossék Mihály** r. t.

Dr. HUTYRA FERENCZ, az állatorvosi főiskola tanárát és rektorát levelező taggá ajánlom. Van szerencsém dr. Hutyra Ferenczet az állatorvosi főiskola tanárát a III. osztály B) csoportjába levelező tagnak ajánlani. Ajánlott 1860 október 7-én született Szepeshelyen. Orvosdoktorrá 1883-ban avattatott és a kórboneztani tanszék segédje lett. 1886-ban az állatorvosi főiskola kórboneztani adjunktusa, majd 1887-ben, ugyancsak a kórboneztannak rendkívüli, majd a különös kór- és gyógytan rendes tanára. 1899-ben az újból felállított járványtani tanszékét foglalta el. Már 1897-ben az akkor állatorvosi intézetnek igazgatója és midőn a főiskola lett, annak rektora lón, mely tisztséget ma is elfoglalja. Mint a tud. egyetemnek 1889 óta magántanára, 1898-ban rendkívüli tanári czimmal tüntetett ki. Hutyra ezeken kívül az országos közegészségi egyesületnek, a természet-tudományi társulatnak, az országos gazdasági egyesületnek választmányi tagja; levelező tagja a Société centrale de médecine vétérinaire Paris, az Academie de médecine belgeque, az Accademia d'Agricoltura di Torino, a tuberkulosis leküzdését czélzó nemzetközi központi választmányoknak; ezeken kívül elnöke az állatorvosok országos egyesületének és a közegészségügyi tanács rendkívüli tagja. — Tudományos téren kifejtett munkásságáról a következők adnak tanúságot. A) Értekezések: 1. A zsirok átszivárgásáról, nevezetesen az epe befolyása alatt. Egyetemi pályadíjat nyert dolgozat. — Akadémiai értekezések XI. k. 20. sz. — 2. Rhachischisis egy ritka esete. Orvosi Hetilap 1884. évf. Halva született magzat bonczani leírása. — 3. A gerinczagy sarkómájának egy esete. Orvosi Hetilap 1885. évf. — 4. Adatok a májdaganatok tanához. Három közlemény. Orvosi Hetilap 1886. évf. a) Elsődleges kocsonyás rák a májban; b) a máj adenómája és göbös hyperplasiája. — 5. Adatok a házi állatok kórboneztanához. Három közlemény. Veterinárius 1886. és 1887. évf. Ugyanez németül: Österr. Zeitschrift für wissenschaftliche Veterinärkunde

1886. a) Papiloma ló nyúltvelején 1886.; b) Áttéti paizsmirigydagant kutya jobb szivgyomrának falában 1886.; c) bórszervszerű kinövések tyúk bőrén 1886. — 6. A veszetztség prophylaxisa és a védőoltások. — 7. Jelentés az 1886-diki tanulmányútról. Közgazdasági Értesítő 1887. A szerző hét hónapos tanulmányútjában a németországi, a kopenhágai, a brüsszeli, az alforti, a lyoni, a svájci és a bécsi állatorvosi iskolákat látogatta meg. — 8. A húsvizsgálat a fővárosban. Orvosi Hetilap 1888. évf. A közegészségi egyesületben tartott előadás. — 9. Jelentés az 1888-diki tanulmányútról. Közgazdasági Értesítő 1888. Szerző az 1888-diki párisi gümőkór-kongresszuson mint a miniszterium kiküldöttje vett részt. — 10. Az új állategészségügyi törvény. Orvosi Hetilap 1889. Az 1888. VII. t.-cz. legfontosabb határozatainak bírálati ismertetése. — 11. Adatok a házi állatok kórbonecztanához. Három közlemény. Állategészségügyi Évkönyv az 1889. évről. Ugyanaz németül. Österr. Zeitschrift für wissensch. Veterinärkunde III. kötet: a) rendellenesen fejlődött szív; b) papilloma a mellhártyán; c) a paizsmirigy velős rákja adenoma-melastasisokkal a tüdőben. — 12. Állatorvosi szaktanításunk reformja. Veterinárius 1890. évf. A hazai állatorvosi szakoktatás meg nem felelő volta folytán a szerző annak újjászervezését sürgeti és ide vonatkozólag megjelenő az irányító elveket, melyek azután a rövid idő múlva történt újjászervezés alkalmával megfelelően érvényesültek is. — 13. Vaccinations contre l'anthrax et le rouget des porcses en Hongrie, Budapest 1890. Részletes statisztikai adatok megfelelő csoportosításban a Magyarországon végzett védőoltásokról a lépfene és a sertésorbáncz ellen. — 14. A creolinról Veterinárius 1890. évf. Összehasonlító kísérletek kimutatták, hogy 5% creolinoldat 30 percz alatt nem öli meg az anthrax spóráit. — 15. Heilversuch mit Pilocarpin beim Starrkrampfe der Pferde. Monatshefte für prakt. Thierheilkunde I. kötet. — 16. Kísérletek tuberkulinnal szarvasmarhákban. Veterinárius 1891. évf., ugyanaz németül: Monatshefte für prakt. Thierheilkunde II. kötet. A Koch-féle tuberkulinnak kipróbálása szarvasmarhákban diagnostikai czélból. — 17—19. A bacteriumokról. A gümőkórról. A gümőkór-congressus Párisban. Természettudományi Közlöny. Egészség 1889. évf. Népszerű ismertető közlemények. — 20. Das Veterinärwesen der Armee. Österr. Monatsschrift für Thierheilkunde 1891, ugyanaz magyarul Veterinárius 1892. A katonai állatorvosok kiképzésének és a katonai állatorvosi szolgálat szervezetének bírálata. — 21. Törvényszéki állatorvostani casuistika. Veterinárius 1893. évf. — 22. A borjúk fertőző tüdőmellhártyagyulladás és a ragadós tüdőlob, Veterinárius 1893. évf. — 23. Állatbiztosítási pályamunkák bírálata. Budapest 1893. 26 l. — 24. Das Veterinärwesen in Ungarn. Budapest 1889. Nagy 8-r. Magyarország állategészségügyi szolgálatának szervezetét ismertető monographia az 1889-diki bécsi mezőgazdasági kiállítás alkalmával (Dubravszky Róberttel együtt). — 25. Staatliche Versicherung. Négy közlemény, Pester Lloyd 1893. évf. A Miklós Ödön-féle állatbiztosítási törvény-

javaslat kritikai méltatása. — 26. A mallein diagnostikai értékéről. Veterinárius 1894. Ú. a. németül Deutsche Zeitschrift für Thiermedizin 1894. — 27. Védőoltások a lépfene és a sertésorbáncz ellen. Veterinárius 1894. évf., ugyanaz németül: Monatshefte für prakt. Thierheilkunde VI kötet. A budapesti közegészségügyi és demographiai congressuson tartott előadás. — 28. Trichinosis. Aktynomycosis. Száj- és körömfájás. Belgyógyászat kézikönyve I. kötet. Három fejezet a belgyógyászat kézikönyvében. — 29. A szavatosság az állatkereskedésben. Pályadíjjal kitüntetett munka. Budapest 1895—8. 276 l. — 30. Húspárolók és desinfectorok. Köztelek 1895. évf. — 31. Fleischbeschau. Drasche-féle Bibliothek der med. Wissenschaften. — 32. Schutzmassregeln gegen die Verbreitung von Tierseuchen im Gefolge des internationalen Viehverkehrs. A baden-badeni nemzetközi állatorvos-congressus elé terjesztett referatum. 1899. — 33. Tuberkulin-kísérletek szarvasmarhákön. Veterinárius 1898. 673 l. Ugyanaz németül Zeitschrift für Thiermedizin IV k. 1899. 156 szarvasmarha megvizsgálása alapján a szerző szabatosan megjelölte az alapelveket, melyek szerint a tuberculin reactio diagnostikai értéke szempontjából elbírálandó. Folytatólag kimutatta, hogy a Viequerattól hasonló czélra ajánlott borostyánkősav nem fejt ki specifikus hatást a gümőkóros állatokra. — 34. Az állatszavatosság a magyar általános polgári törvénykönyv tervezetében. Az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület codificationális bizottságának kiadványai V. füzet 1902. — 35. Védőoltás a szarvasmarhák gümőkórja ellen. Behring módszere szerint 9 láztáblával. Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan köréből 1904. Ugyanaz német nyelven. Beiträge zur experimentellen Therapie von E. v. Behring 9. H. — 36. A gümőkór irtása a mezőhegyesi állami ménésbirtokon. Állatorvosi Lapok 1904. 5. 14. Ugyanez németül Zeitschrift für Thiermedizin VIII. k. 1904. — 37. Die Immunisierung der Rinder gegen Tuberculose. Tuberculosis 1905. 45. Összefoglaló ismertetése a gümőkór ellen végzett immunizáló kísérleteknek. — 38. A sertésvész és a sertéspestis aetiológiájáról. Állatorvosi Lapok 1906. évf. 352 l. Ugyanez német nyelven Berliner Thierärztliche Wochenschrift 1906. évf. 32. sz. Szerző kísérleteivel arra az eredményre jutott, hogy az Európában honos sertéspestist ultramikroszkópos mikroorganizmusok okozzák, ezenfelül azonban valószínűséggel sertések septikoemiáját is. — 39. Vizsgálatok a takonykór pathogenesiséről. 9 ábrával a szövegben és 7 szövettani rajzzal. Közlemények az összehasonlító élet- és szövettan köréből. 1906. VII. k. 1. f. Untersuchungen über die Pathogenese der Rotzkrankheit. Zeitsch. f. Thiermed. — B) Kézikönyvek: 1. A házi állatok fertőző betegségeinek oktana 51 ábrával a szövegben. Budapest 1888, 8°-r. 245 l. E műben szerző azokat az állati fertőző betegségeket tárgyalja, melyek oktanát az addigi vizsgálatok felderítették. — 2. Kórboncztanai Diagnostika. Útmutatással a házi állatok bonczolására. Budapest 1888. 8° 253 l. A gyakorlati élet igényeihez mért kézikönyv. — 3. Állat-

egészségügyi Évkönyv. A földművelésügyi ministerium megbízásából hivatalos adatok alapján szerkesztve. 1886—87-től fogva 1902-ig, évenként egy kötet. — 4. Jahresberichte über das Veterinärwesen in Ungarn 1889-től fogva 1902-ig évenként egy kötet. Összesen 14 kötet. Az évenként magyar nyelven 18—20, német nyelven pedig 14—15-nyi iven megjelenő évkönyvek részletes felvilágosítást nyújtanak Magyarországon ez idő szerinti állategészségügyi viszonyairól. — 5. Állatorvosi belgyógyászat I. kötet. Fertőző betegségek. Budapest 1894. Nagy 8° 563 l. II. kötet A vér, lép, anyagforgalom, idegrendszer, mozgató szervek, lélekzőszervek és érrendszer betegségei. Budapest 1896. Nagy 8°. 520 l. III. kötet. Az emésztőszervek, a húgyszervek és a bőr betegségei. A három kötetből álló kézikönyv a házi állatok összes belső betegségeinek részletes kór- és gyógytanát öleli fel. — 6. Specielle Pathologie und Therapie der Haustiere von Dr. Hutyra und Dr. J. Marek. Jena, 1905. I. Band Infectionskrankheiten. Krankheiten des Blutes und der Blutbildung, der Milz, des Stoffwechsels und der Circulationsorgane. Mit 132 Abbildungen im Text und drei Tafeln. II. Band-Krankheiten der Athmungsorgane, der Verdauungsorgane, der Harnorgane, des Nervensystems, der Bewegungsorgane und der Haut. Mit 138 Abbildungen im Text. A munka második kiadásának német kiadása, részben bővített tartalommal és eltérőleg a magyartól illusztrálva. Itt is Hutyra a fertőző betegségeket írta meg. Ezen nagy művet úgy a hazai, mint a külföldi irodalom a legnagyobb elismeréssel fogadta. A legújabb buvárlatok eredményei alapján készült munkában az anyag oly tudással és kritikával van átdolgozva, mint addig semmi hasonló műben (Archiva veterinaria); a mű a legnagyobb tudományos igényeket is kielégíti (Münchener med. Wochenschrift) s ezekhez hasonlóan szól számos többi bíráló is. — C) Egyéb irodalmi működés. Szerkesztője 1887 óta a Veterinárius havi, most Állatorvosi Lapok című heti folyóiratnak. Továbbá 1894 óta az általa megalapított „Közlemények az összehasonlító élet- és kórtan“ című folyóiratnak (1897 óta mindkettőnél dr. Rátz István a szerkesztőtárs); vezetője a „Köztelek“ cz. mezőgazdasági lap és a Pallas Nagy Lexikona állategészségügyi rovatának; állandó referense a „Jahresbericht über die Leistungen auf dem Gebiete der Veterinär-Medicin“ és a Baumgarten-féle „Jahresbericht über die Lehre von den pathogenen Mikroorganismen“ című gyűjtőmunkáknak. Az említett, valamint egyéb időszaki folyóiratokba számos ismertető, valamint a közügyet érdeklő közleményt írt. — Hutyra ezen kiterjedt munkássága legfelsőbb helyen ismeltelt elismerésben részesült. — A tekintetes Akadémia méltó férfiú munkásságát részesítene jutalomban, szakmájában első rendű erőt nyerne meg tagjául, ha ajánlatom elfogadásával dr. Hutyra Ferenczet levelező taggá megválasztaná. — Budapest, 1907 február 21. — Dr. Klug Nándor r. tag.